

1
2021

Työeläke

Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti

PITENEEKÖ ELINIKÄ?

Elinajanodotteen kasvu on pysähtynyt niin meillä kuin monissa muissakin korkean tulotason maissa.

Koronavuosi pidensi työuria

Syntyvyys nousuun?

Alueet eriytyneet

Järjestelmän tuntija

Tapasimme Katri Raatikaisen
kevättalvisessa Helsingissä.
Hän tuntee työeläkealan yhteiset
tietojärjestelmät.

Sisältö

PÄÄKIRJOITUS

Mikko Kautto:
Oi aikoja, oi poikkeusaikoja **3**

TIEDOKSI

Eläkkeelle siirrytään
yhä myöhemmin **4**

KOLUMNI

Juho Saari:
Oikeudenmukainen maa? **7**

TAPASIMME

Katri Raatikaisen
työeläkealan
yhteistyön konkarin **8**

TUTKITTUA

Tuija Nopola:
Piteneekö elinikä
ennustetusti? **12**

ANALYYSI

Jaakko Kiander:
Ikääntyneet jatkavat työn-
tekoa yhä pidempään **14**

VISUAALISESTI

Ansioläke,
työeläke **16**

PAINAVA SANA

Timo Aro huolestuu
väestötilastojen äärellä **18**

PUHEENAIHE

Odottaako meitä
lapseton maa?
Pohdintaa leikkikentältä **21**

ULKOMAILTA

Puolassa on nähty
poukkoilevaa politiikkaa **24**

OHJENUORA

Eläkeikä
joustaa **26**

KIRJAT

Janne Pelkosen kirjavinkit **27**

VASTAPAINO

Varman Risto Murto
suuntaa aavalle jällelle **28**

KONKARI KERTOO

Tekniikka mullisti
Heidi Nymanin työn **30**

ENGLISH SUMMARY

Kooste tärkeimmistä
aiheista englanniksi **31**

16

Työeläketurvan
perusfaktat visuaalisesti:
työuran kesto, keskiansio
ja keskieläke.

18 Timo Aro hallitsee väestö-
tilastot. Hän puhuu
kaunistelematta maan
eri alueiden muutoksesta
ja yhä syveneivistä eroista.

21 Odottaako meitä lapseton
maa? Venla Berg, Johanna
Laisaari ja Heikki Tikanmäki
keskustelevat matalan syn-
tyvyyden ongelmasta.

Pääkirjoitus

MIKKO KAUTTO, TOIMITUSJOHTAJA, ELÄKETURVAKESKUS
TWITTER @MIKKO_KAUTTO

Oi aikoja, oi poikkeusaikoja

Olemme eläneet jo vuoden koronaviruksen luomissa poikkeuksellisissa oloissa. Valtio on laastaroinut eri sektoreiden haavoja velkarakalla ja kuntien palvelujärjestelmissä on jouduttu muokkaamaan toimintamalleja.

Ei viime vuosi tietysti työeläkealallakaan normaalivuosi ollut, mutta poikkeusoloista tuskin voi puhua. Maksutulo pieneni, mutta koko talouden palkkasumma jäi vain puoli prosenttia pienemmäksi kuin edellisvuonna. Työeläkevakuuttajien keskimääräinen sijoitustuotto oli lopulta hyvä. Toimeenpano ei takkuillut, kun tietojärjestelmät ovat immuuneja perinteisille viruksille.

Katri Raatikainen kertoo lehdessämme yhteistyöstä työeläkealalla. Jokaisella työeläkealan toimijalla on oma käsityksensä siitä, missä yhteistyön ja kilpailun alueen välisen rajan tulisi kulkea. Osin rajaa määrittelee eläkelaitoksen vakuuttamisen ala. YEL- ja TyEL-yhtiöiden näkökulma kilpailuun ja yhteistyöhön on erilainen kuin muita lakeja hoitavilla. Myös eläkelaitosten koko, toimeenpanon prosessit ja välineet eroavat, mikä vaikuttaa siihen, mikä koetaan välttämättömäksi tai tavoiteltavaksi.

Yhteistyön tarve on pysyvä ja se perustuu kansalaisen palveluun. Vuositasolla noin puolella miljoonalla vakuutetulla on vakuutus useamman kuin yhden eläkelaitoksen kautta. Työeläketuimialan tulisi tavoitella tehokasta toimeenpanoa, ei vain laitoskohtaisesti vaan myös koko työeläkealan tasolla. Minimien sijaan kannattaa tavoitella optimia. Fiksusti suunniteltuna yhteiset tietojärjestelmät tuovat tehoa toimeenpanoon, säästöjä alan IT-kuluihin ja kansalaisille hyvän asiakaskokemuksen ilman haitallista vaikutusta kilpailulle.

Verkkopalveluiden käyttö jatkaa kasvuaan. Työeläke.fi -palvelussa tehtiin viime vuonna uusi ennätys, 1,7 miljoonaa käyntiä. Suosituimpia ovat laskurisivut. Laskurit voi nähdä kaikille tarjolla olevana työeläkealan peruspalveluna, joiden avulla osa hakeutuu työeläkevakuuttajan täsmäpalveluihin. Niiden kyljessä saamme tarjottua perustietoa työeläkkeistä ja tuloksena on työeläketurvaa paremmin tuntevia kansalaisia.

**”Yhteistyön
tarve on pysyvä
ja se perustuu
kansalaisen
palveluun.”**

Työeläke-lehti on
työeläkealan ammatti- ja
sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, Etk.fi

DIGILEHTI
Työeläkelehti.fi

UUTISKIRJE
Tilaa uutiskirje:
etk.fi/uutiskirje

TOIMITUKSEN
SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKÖ
Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
Markku Aalto
(Eläkesäätiöyhdistys)
Anniina Alaluusua-Listola
(Eläketurvakeskus)

Tiina Grönqvist (Varma)
Jorma Kinnunen (Mela)
Heidi Koskinen (Ilmarinen)
Noora Poussu (Elo)
Heikki Tikanmäki
(Eläketurvakeskus)
Pirta Toivonen (Veritas)
Katriina Valve (Keva)

TEKIJÄT

Katri Isotalo, Antti Karkiainen,
Mikko Kautto, Jaakko
Kiander, Kimmo Kontio, Lena
Koski, Patrik Lindström,
Antti Mielonen, Tuija Nopola,
Olli-Pekka Orpo, Janne
Pelkonen, Merja Raunis, Matti
Remes, Juho Saari, Katri
Saarteinen, Mika Vidlund ja
Niko Väänänen.

TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Markku Laitinen
Aste Helsinki Oy

PAINO
Hansaprint Oy
paperi UPM Fine
100 g/m²

56. vuosikerta
ISSN 0564-5808 (painettu)
ISSN 1799-5221
(verkkójulkaisu)
Helsinki 2021

Työeläke ilmestyy
neljästi vuodessa.

no aineistot lehti ilmestyy
1 12.2. 15.5.
2 7.5. 7.6.
3 3.9. 4.10.
4 5.11. 7.12.

Kannen kuva:
Karoliina Paatos

Eläkkeelle siirrytään yhä myöhemmin

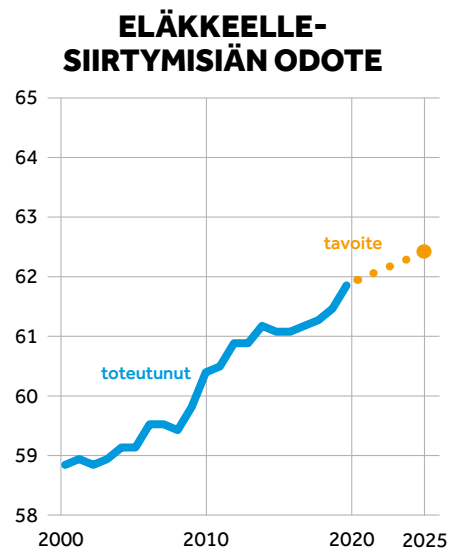
Työssä jatketaan yhä pidempään. Ikään-tyneiden työllisyysaste on siten noussut ennätyslukemiin.

Työelämän konkareiden eli 60–64-vuotiaiden työllisyysaste nousi koronasta huolimatta tai sen myötävaikutuksesta vuonna 2020 uuteen ennätykseen (55,9 prosenttia). Kasvua edellisestä vuodesta on lähes kaksi prosenttiyksikköä.

Ilmiönä ikääntyneiden työllisyysasteen nousu on jatkunut pitkään. Eläkeuudistuksessa sovittu eläkeiän nosto on selvästi pidentänyt työuria ja parantanut varttuneiden työllisyysastetta. Hyvästä kehityksestä huolimatta olemme edelleen muita Pohjoismaita jäljessä.

– Vielä on tekemistä, mutta suunta on oikea. Ikärajan nosto on lisännyt ikääntyneiden työskentelyä, joka naisilla on jo hyvällä tasolla. Miehet jäävät pohjoismaisessa vertailussa jälkeen muista, kertoo kehityspäällikkö **Jari Kannisto** Eläketurvakeskuksesta.

Eläkeuudistuksessa sovittu vanhuuseläkkeen alaikärajan korottaminen on nostanut keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää. Viime vuonna suomalaiset siirtivät

”Vielä on tekemistä, mutta suunta on oikea.”

työeläkkeelle viisi kuukautta edellisvuotta myöhemmin. Keskimäärin eläkkeelle jäettiin 61,9-vuotiaana. Vanhuuseläkkeelle siirtyi 42 000 henkilöä, hieman edellisvuotta vähemmän.

Viime vuonna nuorimmat vanhuuseläkkeeseen oikeutetut olivat alkuvuonna 1957 syntyneitä. Heidän vanhuuseläkeikänsä on kolme kuukautta edeltävää ikäluokkaa korkeampi, 63 vuotta ja 9 kuukautta.

Tilastot viime vuodelta osoittavat, että vanhuuseläkehakemukset vähenivät elokuusta vuoden loppuun reippaasti. Osan hakemusten vähenemisestä selittää koronapandemian tuoma epävarmuus.

Vuosituhanne alusta lähtien keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on noussut kolme vuotta. Tavoitteena on, että vuoteen 2025 tultaessa hyvä kehitys jatkuisi ja työeläkkeelle siirryttäisiin keskimäärin 62,4 vuoden iässä.

Viime vuonna työeläkkeelle siirtyi noin 61 000 henkilöä. Heistä vanhuuseläkkeelle siirtyi 42 000 henkilöä, mikä on viisi prosenttia edellisvuotta vähemmän. Työkyvyttömyyseläkkeelle jäi 19 000 henkilöä, kuusi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019.

Eloon asetettu valvonta-asiamies

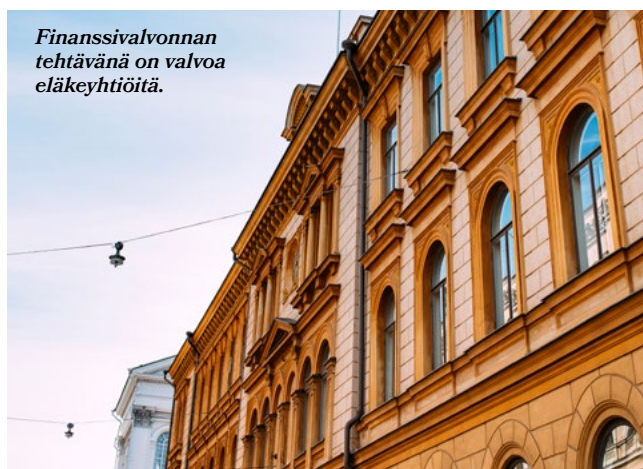
Finanssivalvonta (Fiva) asetti joulukuussa asianajaja **Pekka Jaatisen** asiamieheksi valvomaan työeläkeyhtiö Elon toimintaa.

Finanssivalvonta perusteli, että se voi asettaa asiamiehen valvomaan toimintaa, jos toimilupavalvottavan asiain hoidossa on esiintynyt taitamattomuutta tai varomattomuutta.

Keväällä 2020 koronakriisi aiheutti osakemarkkinoilla nopean kurssilaskun, jolloin Elon vakavaraisuusarvio laski yhden päivän ajaksi alle sallitun. Tilanne korjaantui nopeasti ja Elon vakavaraisuusarvio on parantunut kevään jälkeen merkittävästi.

Jaatinen toimii Fivan edustajana hallituksen ja johdon kokouksissa, mutta ei osallistu yhtiön päätöksentekoon. Päätös asiamiehen asettamisesta ei edellytä yhtiön asiakkailta toimenpiteitä tai vaikuta vakuutusturvaan.

Fiva tarkastelee tilannetta uudelleen viimeistään kesäkuussa.

Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa eläkeyhtiöitä.

MIKKA PAKARINEN / FINANSIVALVONTA

VAHVISTA ASIAANTUNTIJUUTTASI

Eläketurvakeskus on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Suositut verkkokurssit jatkuvat (mm. Suomen työeläkejärjestelmästä lyhyesti, Ulkomaantöiden vakuuttaminen).
Maaliskuussa julkaistaan Työeläkekuntoutuksen ABC. Ota kuppi kuumaa ja tutustu koulutuksiin verkossa www.etk.fi/koulutus

Etk.fi/koulutus

Kalasadaman Kampus odottaa koronasta pääsyä

JENNI RÄSÄNEN

Eläketurvakeskuksen uudet toimitilat otettiin käyttöön vuodenvaihteessa. Kalasadaman Kampukseksi kutsutut toimitilat Helsingin Kalasadamassa ovat alkuvuonna olleet vähäisellä käytöllä koronatilanteen tuomasta laajasta etätyösuosituksesta johtuen. Kun korona talttuu, myös työpaikalle päästään.

Alan yt:t vähentävät väkeä

Ilmarisessa vakuutus- ja eläkepalvelutoimintojen uudelleenorganisoinnin seurauksena työt päättyvät 29 työntekijältä alkuvuoden aikana.

Lisäksi osa yt-neuvottelujen piirissä olleista henkilöistä siirtyy uusiin työtehtäviin. Ilmarisessa on tämän jälkeen hieman alle 600 vaki-työistä työntekijää.

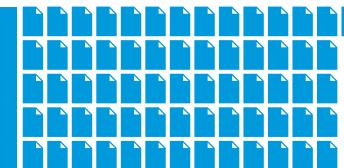
– Haluamme toimia kustannus-

tehokkaasti ja parantaa toimintaamme jatkuvasti, toteaa Ilmarisen vakuutus- ja eläkejohtaja **Tiina Nurmi**.

Myös Varmassa yt-neuvottelut ovat käynnissä. Varma tiedotti yt-neuvottelujen alkamisesta tammikuussa. Siellä neuvottelujen piirissä on enintään 65 työntekijää, kun Ilmarisessa yt:t koskivat noin kahta sataa henkilöä.

Hyväksytty

66%

Hylätty

34%

Työkyvyttömyyseläkehakemuksista reilu kolmannes hylättiin viime vuonna.

”Asetimme vuoden 2017 eläkeuudistusta koskevilla neuvotteluissa tavoitteeksi eläkkeellesiirtymisiän nousun 62,4 vuoteen vuonna 2025 ja julkisen talouden kestävyysvajeen supistamisen. Molemmat tavoitteet etenevät.”

@MARKKUJALONEN
KUNTA-ALAN
TYÖMARKKINAJOHTAJA

52 €

Eläketurvakeskuksen tutkimuksen mukaan vuonna 1996 syntyneet suomalaiset ovat kattaneet 18–22-vuotiaana itselleen keskimäärin 52 euron kuukausieläkkeen ansiotuloista. Joukkoon mahtuu myös suurempia, 120 euron eläkkeitä. Nuorilla työura on vasta edessäpäin. Eläkettä kertyy koko työuran ajalta.

NIMITYKSET

Katja Einessalo

(KTM) on nimetty 1.1. alkaen työeläkeyhtiö Elon vastuullisen sijoittamisen johtajaksi. Einessalo on työskennellyt aiemmin Elon sijoitustoiminnassa kehittämispäällikkönä vastuullisen sijoittamisen, liiketoiminnan kehittämisen ja viestinnän parissa.

Katja Hämäläinen

on nimetty työeläkeyhtiö Elon työkykyjohtamisen kehittämispäälliköksi Tampereelle vastualueenaan työkykyjohtamisen kehittäminen ja tukeminen. Hän on aiemmin toiminut yrittäjänä, työhyönteis- ja johtamiskehittäjänä sekä koulutus- ja valmennusalalla.

Marina Paulaharju

on nimetty 1.1. alkaen johtajaksi Merimieseläkekassaan. Hänen vastualueinaan ovat asiakkuudet, eläke- ja vakuutus toiminta, HRM, työhyvinvointi, kuntoutus, vastuullisuus ja viestintä. Paulaharju jatkaa johtoryhmän jäsenenä.

Päivi Särkiniemi

(KTM, eMBA) on nimetty 11.1. alkaen johtajaksi Merimieseläkekassaan vastualueenaan talous ja hallinto. Hän on myös johtoryhmän jäsen. Särkiniemi on työskennellyt aiemmin mm. Porastossa ja Keskon Eläkekassassa.

Mirella Vaaramaa

(OTM) on nimetty 4.1. alkaen työeläkeyhtiö Varman vakuutuspalveluihin lakiasiantuntijaksi.

Kuusela lobbariksi, Taipalus Fivaan

Filosofian tohtori ja vakuutusmatemaatikko (SHV) **Mikko Kuusela** on aloittanut tammi-kuussa työt Finanssiala ry:n (FA) johtajana. Hän työskentelee varatoimitusjohtaja **Esko Kivisaaren** työparina.

Työeläkevakuutusyhtiöt ovat FA:n jäsenyhtiöitä. Kuuselan vastualueena edunvalvojaroolissa ovat työeläkevakuutusasiat. Vuodenvaihteeseen saakka Kuusela työskenteli Finanssivalvonnan (Fiva) toimistopäällikkönä, jolloin hänen työtehtäviinsä kuului työeläkevakuutusyhtiöiden valvonta.

Filosofian maisteri ja vakuutusmatemaatikko (SHV) **Tarja Taipalus** on nimetty 22.2. alkaen Fivaan Työeläkelaitokset-toimiston toimistopäälliköksi. Hän siirtyi tehtävään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä.

Sopimus vaikuttaa Suomen ja Japanin välillä liikkuneiden ja tulevaisuudessa liikkuvien henkilöiden sosiaaliturvaan, erityisesti eläketurvaan. Lähetetyt työntekijät välttävät siten kaksinkertaiset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut.

Varmalla otteella

Suomen vanhin eläkeyhtiö Varma on teettänyt modernin yrityshistorian, missä ei piilotella vaikeitakaan vaiheita. Työeläkealaa ja työelämän historiaa aiemmissa teoksissaan ansiokkaasti käsitellyt valtiotieteiden tohtori **Matti Hannikainen** onnistuu kietomaan kiinnostavan tarinan satavuotisesta kehityskaaresta.

Nimenvaihdoksia ja yritysjärjestelyjä kokenut yhtiö aloitti vaatimattomasti. Kun jälleenvakuuttaja Varma vaihtoi liikeideansa ryhmäeläkevakuutukseen 1926, toimihenkilöiden vakuuttaminen herätti vastustusta jopa kohderyhmässä keskuudessa.

Kirja keskittyy yhtiön uudempiin vaiheisiin työeläketurvan ajalta. Toimitusjohtaja **Einar Keinänen** ja hänen poikansa **Viljo** olivat johdattaneet yhtiön vankkaan asemaan suurten ruotsinkielisen pääoman yritysten vakuuttajana, kun TEL astui voimaan 1962. Eläkevakuutuksen piirit ovat olleet tiiviit jo alusta alkaen.

Suuriin yrityksiin keskittyminen saattoi itse asiassa pelastaa Eläke-Varman olemassaolon, kirjassa todetaan.

Matti Hannikainen:
Varma. Pienestä eläkekonttorista suureksi työeläkeyhtiöksi. 479 s. Otava, 2020.

Erityisen kiperiä olivat 30 vuoden takaiset finanssitavaralahankkeet, joista eläkeyhtiö selviytyi itsenäisenä ja entistä vahvempana.

Työeläkevakuuttamisen arkea ja työtä kuvataan kirjassa runsain valokuvien ja mukavilla tietoisuuskuvilla rytyditettynä. Lukijalle jää mieleen myös, että 50-luvulla "vakuutustapahtumat ratkaisivat yleensä ylläkäri ja toimitusjohtaja yhdessä" ja vielä 60-luvulla sukupuolten segregaatio merkitsi miesten ja naisten erillistä ruokailua Eläke-Varmassakin.

Pienestä eläkekonttorista aloittaneen yhtiön historia tuo ymmärrystä sekä koko alan että suomalaisen liike-elämän ja yhteiskunnan kehitykseen Varmalla otteella.

TEKSTI: KIMMO KONTIO

MARJAANA MALKAMÄKI

Oikeudenmukainen maa?

Mustimmassakin pilvessä on hopeinen reuna. Ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin. Koronaviruspandemia on yksi suurimmista mustista pilvistä. Se on tuhonnut valtavasti taloudellista toimintaa ja velkaannuttanut julkisia talouksia. Suomi ei ole tässä suhteessa poikkeus.

Jos tästä tuhosta jotain hopeista reunaa haluaa etsiä, niin se on suomalaisten lähes vankkumaton usko julkiseen valtaan ja toisiinsa. Pandemia-ajalta kerätty vertaileva mittaristo toisensa jälkeen kertoo samaa tarinaa. Julkinen valta on toiminut suomalaisten mielestä hyvin ja luottamus toisiin kansalaisiin on säilynyt korkeana.

Koronan myötä myös Suomeen on luotu uusia seurantajärjestelmiä. Muun ohella on seurattu parin kuukauden välein suomalaisen yhteiskunnan oikeudenmukaisuuden muutoksia. ”Kansalaispulssin” on tilannut valtioneuvosto ja sen on toimeenpannut Tilastokeskus.

Kansalaispulssin tulokset kertovat suomalaisten näkemyksistä Suomesta oikeudenmukaisena maana. Jokaisessa epidemian alun jälkeen tehdyssä kyselyssä suomalaisten suuri enemmistö on pitänyt Suomea oikeudenmukaisena yhteiskuntana. Oikeudenmukaisuuden jakauma pysyi suurin piirtein vakana, joskin vuoden loppua kohden tapahtui pientä siirtymää epäoikeudenmukaisuuden suuntaan.

Epäselvempää on, mitä tämä tulos tarkoittaa. Helpointa on jättää se huomiotta toteamalla, että suomalaiset eivät tiedä mikä tai mitä oikeudenmukaisuus on ja ovat siten vastanneet asiaa tuntematta. Eiväthän suomalaiset edellisellä vaalikaudella löytäneet yhteistä ymmärrystä myöskään oikeudenmukaisista rangaistuksista.

Huomiotta jättäminen on kuitenkin huono vastaus. Jakauma on vakaa ja suomalaisilla näyttää olevan asiasta varsin hyvä ymmärrys. Tämäkään ei ole yllätys, sillä suomalaiset ymmärtävät oikeudenmukaisuuden useimmiten reiluutena. Ei myöskään ole vailla merkitystä, että suomalaiset ovat tuoneet esille kantansa, jolloin itse kukin joutuu kysymystä pohtimaan.

Ehkä olennaisinta havainnossa on kuitenkin, että tämä näkökulma on näin pitkään jäänyt sivuun. Minäkin olen vastikään kirjoittanut kirjan, jonka alaotsikkona on Hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa (Samassa veneessä, Docendo 2020). Nyt esiteltyjen käsitysten valossa alaotsikko olisi voinut olla *Hyvinvointivaltio oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa.* /

Kirjoittaja Juhon Saari on valtiotieteiden tohtori, sosiaali- ja terveystieteiden professori ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani.

”Suomalaiset ymmärtävät oikeudenmukaisuuden useimmiten reiluutena.”

Yhteistyön konkari

Työeläketurvan hajautetussa toimeenpanossa tarvitaan sekä kilpailua että yhteistyötä. Katri Raatikainen Eläketurvakeskuksesta kertoo, miksi yhteistyö ja yhteiset tietojärjestelmät ovat välttämättömiä. Niiden avulla asiakas saa koko työuransa mukaisen eläkkeen yhdeltä luukulta.

Suomessa eläkkeenhakija saa eläkkeen maksuun yhdellä hakemuksella.

– Vakuutetun näkökulmasta eläkkeen ratkaisu ja tarvittavien ansiotietojen keruu tapahtuu siis automaattisesti, **Katri Raatikainen** kertoo.

Eläketurvakeskuksen (ETK) johtajana työskentelevän Raatikaisen mukaan työeläkejärjestelmässä tämä niin sanottu viimeisen laitoksen periaate on ollut perimmäinen syy sille, miksi yhteisiä tietojärjestelmiä on alun perin rakennettu.

Yhteisillä tietovarastoilla ja palveluilla on varmistettu, että viimeinen eläkelaitos saa käyttöönsä henkilön koko työhistorian ja pystyy myöntämään eläkkeenhakijalle koko työeläkkeen. Niillä varmistetaan myös, että

eläke lasketaan samalla tavalla riippumatta eläkkeen myöntäjästä.

Eläketurvan toimeenpanoa varten kerättyjä tietoja käytetään ETK:ssa hyödyksi myös eläketurvaa ja lainsäädäntöä kehitettäessä.

– Myös työeläkejärjestelmän kehittämiseen tarvittavan tilasto- ja tutkimustoiminnan perusta luodaan ja eheys tiedoille varmistetaan yhteisiä tietojärjestelmiä kehitämällä, Raatikainen sanoo.

Perusta yhteistyössä

Raatikaisen mukaan alan yhteistyö ja sisäinen koordinaatio on Suomessa koettu järjestelmän vahvuudeksi. Yhteistyötä tehdään laajasti – erityisesti vakuuttamisen ja eläkkeenratkaisun perusjärjestelmien parissa. Toisilla alueilla, kuten asiakasraja-

pinnan tai verkkopalveluiden kehittämisessä taas kilpaillaan selvemmin.

– Joissakin toiminnoissa yhdessä tekeminen on järkevää ja kustannustehokkaampaa kuin se, että jokainen rakentaisi eläketurvanhoidon tarvittavat kaikki tietojärjestelmät erikseen.

Raatikaisen mukaan kustannustehokkuus on etu myös työeläkejärjestelmän asiakkaille ja maksajille, ja siksi myös kilpailun näkökulmasta hyväksyttävää.

– Asiakkaiden palveluissa eläkeyhtiöt kilpailevat ja tekevät enemmän omia ratkaisujaan, mikä varmistaa myös palveluiden jatkuvan kehittämisen, hän sanoo.

Työeläkeala perusti 2000-luvun alussa yhdessä Arek Oy:n, jonka kontolle annettiin alan yhteisten tietojärjestelmien kehitys. Se keskittyi aluksi vuoden 2007 TyEL-uudistusta tukevan ansaintajärjestelmän rakentamiseen. Eläketurvakeskuksen eläkelaitoksia palvelevien tietojärjestelmien siirrosta Arekiin on kulunut siitäkin jo 13 vuotta.

– Siirron yhtenä ajurina oli ajatus ansaintajärjestelmän toimintamallin laajentamisesta myös muille rekisterialueille, Raatikainen sanoo.

Kun nykyisiä eläkealueen (hakemus- ja eläkerekisterit) yhteisiä järjestelmiä on aika

Katri Raatikainen luottaa, että yhteistyötä tehdään työeläkealalla tulevaisuudessakin.

Raatikaisen mukaan työeläketurvan luottamuksen kannalta on tärkeää, että vakuutetun saama informaatio säilyy riittävän yhdenmukaisena myös eläkeyhtiön vaihtuessa.

uudistaa, olisi mahdollista rakentaa yhteiset tietovarastot kaikkien eläkevakuuttajien ja ETK:n käyttöön ja samalla luopua työeläkealan päällekkäisistä rekistereistä.

– Yhteinen talletusratkaisu varmistaisi käsitteiden yhteneväisyyden ja tietojen eheyden myös pitkällä aikavälillä.

ETK:n yhtenä roolina yhteisten järjestelmien kehittämisessä Raatikainen pitää erilaisten vaihtoehtojen selvittämistä ja kuvaamista yhdessä eläkevakuuttajien ja Arekin kanssa sekä vaikutusten avaamista päätöksentekijöille muun muassa lainmuutostilanteissa.

– ETK:n tehtävä on toimia puolueettomana asiantuntijana ja viedä asioita sovittuun eteenpäin eri osapuolten tietoon.

– Emme voi tälläkään tontilla ryhtyä edunvalvojaksi, jotta luottamus toimintaamme säilyy, hän sanoo.

Päätöksenteko yhteisissä tietojärjestelmissä pohjautuu pitkälti yhteisymmärryksen löytymiseen, mikä voi toisinaan luonnollisesti ottaa aikansa. Päätöksentekoa voi välillä hidastaa myös eri toimijoiden tarpeiden eriaikaisuus.

– Toisaalta päätökset ovat sitten yleensä hyvin harkittuja ja taustoitettuja.

Kokemuksen voimalla

Raatikaisella on työkokemusta Eläketurvakeskuksessa jo 21 vuoden ajalta ja hän on työvuosiltaan ETK:n nykyjohton pitkäaikaisin johtaja. Mukana järjestelmämuutoksissa hän on ollut koko 2000-luvun.

Ennen ETK-uraansa hän työskenteli matemaatikkona ja yhteyspäällikkönä Ilmarisen markkinoinnin tuki -yksikössä, jossa tehtiin tarjouslaskelmia asiakkaille ja kentän tueksi perus- ja lisäeläketurvasta.

– Opin laskemaan eläkkeitä ja vakuutusmaksuja, ja näin, miten asiakkaita palvellaan. Näin senkin, miten heistä kilpaillaan.

Jälkeen päin voi todeta, että ensimmäisen vakituisen työpaikan onnekaalla valinnalla oli suuri vaikutus, mikä on kantanut aina tähän päivään.

– Koen, että eläkeyhtiön toiminnan ymmärrys on ollut iso apu urani eri vaiheissa.

Kokonaisuuksien hahmottaminen on aina ollut Raatikaiselle luontevaa. Yhteisistä järjestelmätöistä hän muistelee erityisellä lämmöllä vilma-periaatteen voimaantuloa edeltäneitä työryhmiä, jotka olivat hänelle ensimmäinen tiivis yhteistyörupeama eläkelaitosten kanssa.

KATRI RAATIKAINEN

- **Työtehtävä:** johtaja Eläketurvakeskuksessa, vastuualueena työeläkealan yhteiset rekisteripalvelut, tietohallinto ja hallinto
- **Ikä:** 56-vuotias
- **Koulutus ja oppiarvo:** filosofian maisteri (sovellettu matematiikka, tietojenkäsittely ja tilastotiede)
- **Onnellisuuden lähteet:** perhe (mies ja kaksi aikuista lasta), ystävät, kesämökki ja luonto kotiseudulla Kymerlaaksossa, käsillä tekeminen
- **Motto:** ihminen on sitä viisaampi, mitä paremmin hän tietää mitä ei tiedä.

”Alan yhteistyö ja sisäinen koordinaatio on koettu järjestelmän vahvuudeksi.”

Työeläkejärjestelmässä vilisee lyhenyksiä, kuten viimeisen laitoksen periaate (vilma). Eläkelaitosta, johon työntekijä on viimeksi vakuutettu, kutsutaan viimeiseksi eläkelaitokseksi. Viimeinen laitos tekee eläkepäätökset ja se myös maksaa etuudet ja eläkkeet kuukausittain.

Asiakasodotukset muuttumassa

Sähköisten palveluiden käyttöaste on kasvanut nopeasti viime vuosina. Muutoksen myötä ovat kasvaneet myös kansalaisten odotukset työeläkealan palveluja kohtaan. Raatikainen kertoo, että työeläkeotteen osalta onkin jo etsitty yhteistyössä eläkevakuuttajien kanssa asiakkaiden odotuksiin paremmin vastaavia sähköisiä ratkaisuja.

Kansalaisten kiinnostus kasvaa heistä eri järjestelmiin kerättävään tietoa kohtaan ja tämä koskee luonnollisesti myös työeläkeläitä. Vakuutetut voisivat hyödyntää omaa työeläkealan järjestelmiin kerättyä ansiohistoriatietoaan vaikkapa taloudellista suunnittelua tai CV:tä tehdessään.

– Ajattelen, että yhteneväiset ratkaisut tällaisissa tietoluovutuksissa olisivat omiaan vahvistamaan asiakkaan saamaa palvelukokemusta työeläkealalta. /

ETK käyttää yhteisiä tietojärjestelmiä myös sille annettujen tehtävien hoitamiseen, kuten eläkehakemusten välittämiseen ulkomaille, A1-todistuksiin sekä vakuuttamisen valvontaan.

Yhden luukun palvelulupaus

Eläkkeiden maksaminen on työeläkejärjestelmän perustehtävä. Työssään Katri Raatikainen pyrkii tukemaan koko työeläkejärjestelmän toimivuutta rekisterien ja eri palveluiden kokonaisuudessa. Sitä, että asiakas saa eläketietonsa kattavasti ja oikein yhdeltä luukulta.

Vastaavatko sähköiset palvelut asiakkaiden odotuksia?

– Eläkevakuuttajien verkkopalveluissa voidaan antaa lisätietoa ja laskelmia juuri asiakkaan tarvitseman tiedon ja elämäntilanteen mukaan ja silloin kun asiakas tietoa haluaa. Ei tarvitse odottaa, että posti tuo laskelman kotiin, Raatikainen sanoo.

– Sähköiset palvelut ovat mielestäni tietoturvallisempia kuin paperilla monin välillä liikkuvat tiedot tai postissa väärään osoitteeseen joutuvat paperit. Mobiilitunnistus on tosi hyvä juttu, ja on hienoa, että se on otettu käyttöön myös työeläkealalla.

Mitä tässä kehityksessä pidät seuraavana digitalisaation tuomana odotuksena?

– Kansalaisten vaatimus omien tietojensa käyttöön ja siirrettävyyteen sähköisessä muodossa vahvistuu.

– Digitaalinen työeläkedata tulisi tuoda kansalaisten ulottuville asiakasystävällisellä, yhteneväisellä ja yksityisyydensuojaa kunnioittavalla tavalla.

Mistä asiakkaan näkökulmasta tulisi huolehtia sähköisessä asiointissa?

– Meillä on työeläkealalla sovittu, että vain viimeinen eläkevakuuttaja tarjoaa vakuutetulle verkkopalveluja.

– Tärkeää on, että tässä päättelyssä on yhteiset pelisäännöt eli vakuutettu ohjataan kerralla oikein oman eläkelaitoksen palveluihin, eikä tunnustautumistakaan tarvitse tehdä moneen kertaan.

Piteneekö elinikä ennustetusti?

Tilastokeskuksen väestöennusteessa käytetty kuolevuuskehitys johtaa korkeampaan eliniänodotteeseen kuin useiden muiden maiden ennusteissa sekä Eurostatin ennusteessa käytetyt kuolevuuskehitykset. Onko tämä tarkoituksenmukaista?

Kuolevuuden kehityksen arviointi on osa eläkkeiden rahoituksen kestävyysarviointia ja siksi siihen kannattaa kiinnittää huomiota. Elinajanodotteen kasvu on hidastunut etenkin 2010-luvulla Suomessa kuten monissa muissakin korkean tulotason maissa. Eräinä viime vuosina influenssa ja viimeisimpänä vitsauksena koronavirus ovat nostaneet etenkin iäkkäämpien kuolevuutta.

Iäkkäiden kuolevuuden alenemisen hidastuminen on ensisijainen syy elinajanodotteen kasvun hidastumiseen useimmissa maissa. Yhdysvalloissa kuolevuuden aleneminen on hidastunut nuoremmillakin. Kuolevuus on alentunut vähemmän vanhemmilla naisilla kuin vanhemmilla miehillä, ja sukupuolten välinen elinajanodotteen ero onkin pienentynyt viime vuosikymmeninä. Kuolevuuden viimeaikainen kehitys on herättänyt uusia kysymyksiä ja keskustelua elinajanodotteen tulevasta kehityksestä.

Vaikka eläkeikä ja elinaikakerroin riippuvat kuolevuuden kehityksestä ja siten vähentävät eliniän kasvun vaikutusta eläkemenuon, eivät ne kuitenkaan täysin neutraloi kuolevuuskehityksen menovaikutuksia.

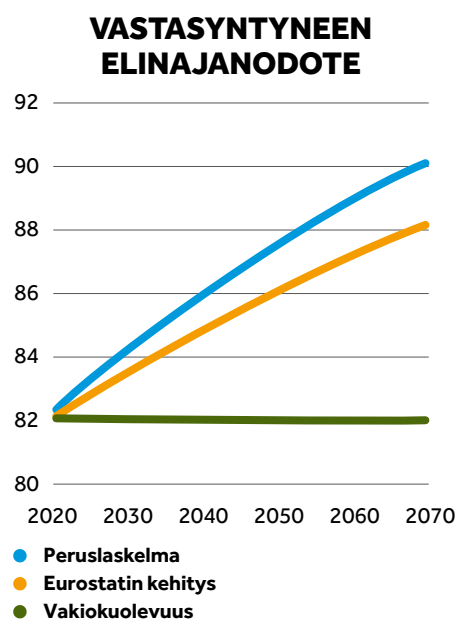
Vaikutuksia eläkejärjestelmään

Raportissa *Kuolevuuden kehityksen vaikutuksia eläkejärjestelmään* (Nopola 2021) olen selvittänyt kuolevuuskehitysoletuksen vaikutusta eläkkeiden rahoitukseen, eläkeikään sekä etuuksien kehitykseen.

Vertaan raportissa ja tässä artikkelissa vaihtoehtoisia laskelmia peruslaskelmaan (Reipas 2019), jossa käytetään Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteen kuolevuuskehitystä vuoteen 2070 saakka, jonka jälkeen kuolevuuden alenemisvauhti on puolitettu. Raportin laskelmat havainnollistavat, että eläkemenojen ja -maksujen kasvu perus-

laskelmassa ei johdu pelkästään matalasta syntyvyydestä vaan myös siitä oletuksesta, että elinajanodote kasvaa.

Laskelmissa, joita Eläketurvakeskuksen ennustelaskentayksikössä teemme, katsonme kauas tulevaisuuteen. Suomessa olisi laskentajakson lopussa vuonna 2085 noin puoli miljoonaa ihmistä peruslaskelmaa vähemmän, jos kuolevuus jäisi vuoden 2019 tasolle eikä laskisi kuten peruslaskelmassa. Vaikutus olisi suurin iäkkäimpien ihmisten lukumäärään. Tällöin 65 vuotta täyttäneiden suhde työikäisiin olisikin noin 51 prosenttia, kun se peruslaskelmassa on vastaavasti noin 70 prosenttia.

Kuvio 1: Vastasyntyneen elinajanodote, vuotta. Vastasyntyneen elinajanodote peruslaskelmassa, Eurostatin oletuksella kuolevuuden kehityksestä ja oletuksella että kuolevuus jää vuoden 2019 tasolle vuosina 2020–2070.

Jos kuolevuus jäisi vuoden 2019 tasolle, vanhuuseläkeikä ei nousisikaan yli 68 vuoteen kuten peruslaskelmassa vuonna 2000 syntyneillä vaan se jäisi 65 vuoteen vuonna 1962 ja kaikilla sen jälkeen syntyneillä. Peruslaskelmassa ja kaikissa skenaarioissa keskieläke suhteessa keskiansioon laskee vuoden 2019 52 prosentin tasolta johtuen elinaikakerroimen arvon pienenevästä sekä muun muassa vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten vaikutuksesta. Kuolevuuden jäädessä vuoden 2019 tasolle olisi keskieläke suhteessa keskiansioon noin 47 prosenttia vuonna 2085 (kun se peruslaskelmassa olisi vastaavasti 43 prosenttia), sillä elinaikakerroin leikkaisi eläkeikää vähemmän.

Vaikutus eläkemaksuun ja -menoon

Lakisääteinen eläkemeno suhteessa bruttokansantuotteeseen jäisi laskentajakson lopulla 13,9 prosenttiin, jos kuolevuus jäisi vuoden 2019 tasolle, kun peruslaskelmassa se on vastaavasti 15,6 prosenttia.

Vaikka elinaikakerroin ja alin vanhuuseläkeikä riippuvatkin elinajanodotteesta, eivät ne täysin neutraloi sen vaikutusta. On hyvä muistaa, että nämä mekanismit eivät vaikuta jo eläkkeellä oleviin eivätkä Kelan eläkkeisiin.

Lisäksi, jos kuolevuuden taso laskee kovin matalaksi, työkyvyttömyyseläkkeiden määrä kasvaa. Tämä johtuu siitä, että alin vanhuuseläkeikä on korkeampi ja työikäinen aika pidempi ja riski tulla työkyvyttömäksi on siten suurempi. Näin ollen vanhuuseläkeiän ja elinaikakerroimen vaikutus pienenee, jos kuolevuuden taso laskee kovin matalaksi.

Yksityisen sektorin palkansaajien eläkemaksu jäisi matalampien eläkemenojen vuoksi noin 1,4 ja vuonna 2070 noin 2,5

prosenttiyksikköä matalammaksi, jos kuolevuus jäisi vuoden 2019 tasolle (kuvio 2).

Havaintojakson pituus vaikuttaa

Lienee todennäköistä, että elinikä kuitenkin pitenee tulevaisuudessa. Mutta piteneekö elinikä kuten Tilastokeskuksen väestöennusteessa on oletettu? Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteessa kuolevuuden ennustetaan jatkavan alentumistaan samalla tavoin, kuin sen on havaittu alentuneen vertailtaessa periodien 1987–1991 ja 2014–2018 kuolevuutta. Trendin määrittävän havaintojakson pituus on siis 27 vuotta.

Havaintojakso on ennustepäivityksissä pidentynyt: vuoden 2018 ennusteessa havaintojakson pituus oli 26 vuotta, vuoden 2015 ennusteessa 23 vuotta ja vuoden 2012 ennusteessa 20 vuotta.

Havaintojakson pituus ja sijainti vaikuttavat kuolevuuden ennustettuun alenemisnopeuteen ja ovat siksi merkittäviä kuolevuutta ennustettaessa. Esimerkiksi Saksan väestöennusteessa korkean kuolevuuden vaihtoehdossa käytetään viiden viimeisimmän havaintovuoden perusteella määriteltyä kuolevuuden alenemisvauhtia ja matalan kuolevuuden vaihtoehdossa kuolevuuden alenemisvauhti on määritelty 45 vuoden pituisen havaintojakson perusteella. Kohdallaisen kuolevuuden vaihtoehdossa elinajanodotteen kasvutrendi on lyhyen ja pitkän aikavälin kasvutrendien yhdistelmä.

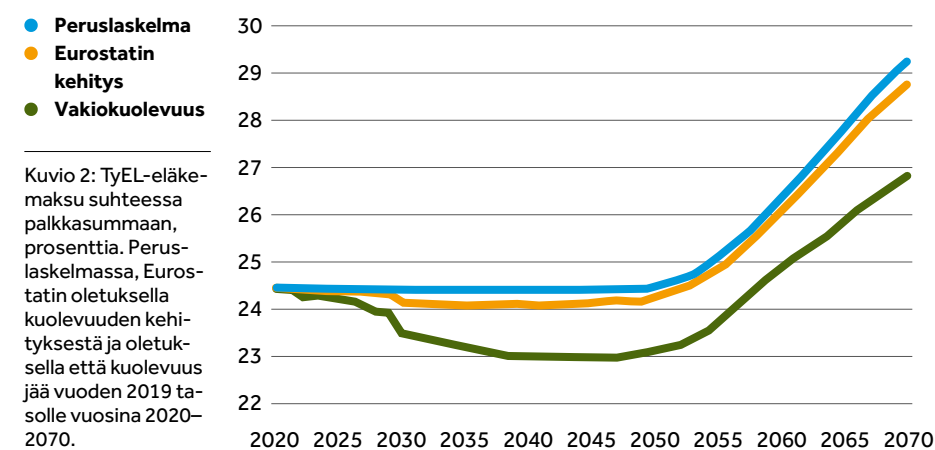
Eurostat pessimistisempi

Suomen osalta Eurostatin ennusteessa kuolevuuden oletetaan alenevan hitaammin kuin Tilastokeskuksen vuoden 2019 ennusteessa. Miehillä elinajanodote kasvaa Eurostatin ennusteessa 2,7 vuotta ja naisilla 1,3 vuotta peruslaskelmaa vähemmän vuodesta 2019 vuoteen 2070.

Tilastokeskuksen ennusteessa elinajanodotteen kasvun oletetaan olevan suurempaa kuin raportin vertailumaiden (Ruotsi, Norja, Saksa, Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Japani) perusennusteissa. Suomen ennusteessa elinajanodotteen oletetaan kasvavan miehillä 10,1 ja naisilla 7,5 ikävuodella vuodesta 2017 vuoteen 2070 mennessä.

Vertailumaista Norjan ennusteessa elinajanodotteen kehitys on lähimpänä Tilastokeskuksen ennusteen odotteen kehitystä. Matalin kasvu oletus on Japanin ennus-

TYEL-ELÄKEMAKSU SUHTEESSA PALKKASUMMAAN

teessa, jossa elinajanodotteen oletetaan kasvavan miehellä 3,9 ja naisella 4,1 ikävuodella vuodesta 2017 vuoteen 2065.

Eläkkeiden rahoituksen ennusteiden kannalta oletukset kuolevuuskehityksestä ovat merkityksellisiä. Eurostatin kuolevuuskehitysten skenaariossa TyEL-maksuprosentti on vuosisadan puolivälissä 0,2 prosenttiyksikköä ja vuonna 2070 puoli prosenttiyksikköä pienempi kuin peruslaskelmassa. /

Nopola, T. (2021): Kuolevuuden kehityksen vaikutuksia eläkejärjestelmään. Eläketurvakeskuksen raportteja (02/2021).

Reipas, K. (2019) Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteeseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma. Eläketurvakeskuksen muistio 2019.

Tilastokeskus (2019): Väestöennuste 2019.

Virukset uhkaavat terveyttämme

Kuolevuuden pitkän aikavälin trendeihin vaikuttavat muutokset elintavoissa ja kroonisten sairauksien yleisyydessä ja hoidoissa. Sydänsairauksista johtuva kuolevuuden aleneminen on hidastunut ja dementian ja Alzheimerin taudin aiheuttama kuolevuus on kasvanut. Tupakointi vähenee edelleen kuten korkea verenpaine ja kolesteroliikin.

Lihavuuden ja diabeteksen yleistymisen on voinut vaikuttaa elinajanodotteen kasvun hidastumiseen viime vuosina. Vuonna 2008 alkaneella taloustaantumalla on ollut laajoja haittavaikutuksia siitä eniten kärsineiden Euroopan maiden väestön terveyteen sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Säästötoimenpiteillä on todettu olevan kielteisiä vaikutuksia väestön terveyteen, vaikkakaan säästöjen ja kuolevuuden yhteys ei ole suoraviivainen. Lisäksi huumeiden käytön ja yliannostuksen merkitys kuolevuudessa on korkea tai nouseva useissa korkean tulotason maissa. Hengitystiesairauksiin liittyvät kuolemat ovat lisääntyneet huomattavasti joinakin talvina. Tänä vuonna koko maailman väestön terveyttä on uhannut koronavirus, jolla lienee sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia elinajanodotteeseen. Koronan vaikutuksen suuruutta on vielä ennenaikaista arvioida.

TUIJA NOPOLA

Koronavuosi pidensi työuria

Ensimmäisen koronavuoden jälkeen työllisyyden kehitystä voi pitää yllättävän hyvänä. Nyt jo voidaan todeta, että koronakriisiin liitetyt pahimmat uhkakuvat eivät toteutuneet.

Toisaalta epidemia jatkuu edelleen ja helmikuussa koronan kolmas aalto nosti päätään. Myös Suomessa pandemia jatkaa leviämistään tänä vuonna. Tautitilanteen halutaan pysyvän edelleen hyvin hallinnassa, jotta sairastuneiden määrä jäisi vähäiseksi. Rokotukset toivottavasti saavat tilanteen hallintaan syksyyn mennessä.

Koronavuonna työllisyysaste säilyi yli 71 prosentin tasolla, mikä tarjoaa hyvän lähtökohdan, kun pandemian jälkeen tavoitellaan 75 prosentin tasoa. Suurtyöttömyys ja konkurssiaalto onnistuttiin välttämään ja suomalaiset onnistuivat siirtymään etätöihin.

Korona koetteli myös työttömyytenä monia perheitä ja hankaloitti siten kotitalouksien arkea myös talouden osalta. Lomautuksia oli myös paljon, mutta kokonaisuudessaan lopulta työllisyysasteen lasku jäi kuitenkin alle kahteen prosenttiin

Keskimääräinen eläkeikä nousi

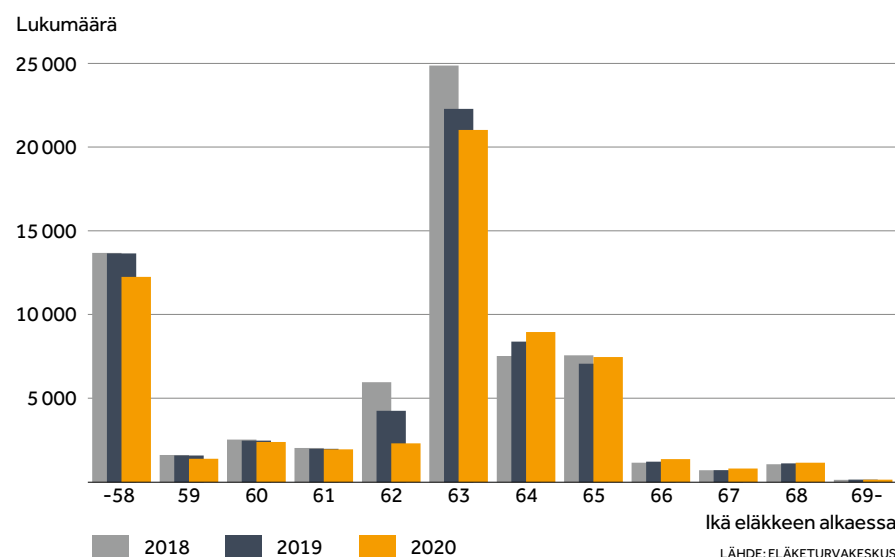
Odotettua parempi työllisyyskehitys näkyi myös työeläkejärjestelmän luvuissa. Eläkkeelle jäävien lukumäärä supistui selvästi edellisvuoteen verrattuna. Vanhuuseläkkeen osalta muutos on selitettävissä

eläkeiän nousulla. Myös työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden määrä vähentyi. Työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä laski ja hakemusten hylkäysprosentti kasvoi.

Eläkepolitiikan kannalta merkittävin muutos oli se, että tavoitemuuttujaksi ase-

tettu keskimääräisen eläkeiän mittariksi valittu 25-vuotiaan henkilön eläkeiän odote nousi 0,4 vuodella 61,9 ikävuoteen. Eläkeuudistusten tavoitteeksi asetettiin noin 10 vuotta sitten, että tämä luku nousisi 62,4 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä.

TYÖELÄKKEELLE SIIRTYNEIDEN MÄÄRÄ IÄN MUKAAN

Jaakko Kiander näkee varttuneiden hyvän työllisyyskehityksen talouden hyvää kierrettä vahvistavana ilmiönä.

Viime vuonna toteutunut muutos kertoo siitä, että tavoitteen saavuttaminen näyttää mahdolliselta ja jopa todennäköiseltä. Toteutuneen eläkeiän nousun taustalla on yllättävän hyvänä pysynyt työllisyystilanne.

Vaikka koronakriisi lisäsi voimakkaasti lomautuksia ja työllisten määrä kokonaisuudessaan supistui, yli 60-vuotiaiden työllisyys pysyi ennallaan. Siten jo pitkään jatkunut varttuneiden työllisyysasteen hyvä kehitys jatkui.

Suomi on toki edelleen tässä suhteessa jäljessä muista Pohjoismaista, mutta ero on kaventunut merkittävästi 2000-luvun aikana.

Vältyimme vakavalta romahdukselta

Koronan aiheuttaman kriisin keskellä talous kuitenkin saatiin pidettyä kohtuullisella tasolla.

Talouden kehityksen osalta vuosi sitten koottu korkean tason ekonomistiryhmä samoin kuin valtiovarainministeriö ja Suomen Pankki ennakoivat toteutunutta vakavampaa talouden romahdusta. Sellainen näyttikin mahdolliselta ja eräissä Euroopan maissa tuotannon menetykset olivat hyvin suuria.

Suomessa sen sijaan talouden notkahdus jäi ennusteisiin nähden pieneksi ja myös selvästi vähäisemmäksi kuin finanssikriisin yhteydessä. Kokonaistuotanto supistui meillä noin kolme prosenttia ja palkkasumma noin yhden prosentin.

Pitkään negatiivisena ollut vaihtotase kääntyi plussalle, luultavasti siksi, että ulkomaanmatkailu väheni koronan vuoksi. Julkinen talous selvisi myös ennakoitua paremmin.

Valtio varautui lähes 20 miljardin suuruiseen alijäämään, mutta toteutunut luku jäänee noin 15 miljardiin. Positiivinen vaihtotase kertoo siitä, että Suomi ei kansantaloutena velkaantunut lainkaan ulkomaille. Julkisen velan kasvun kääntöpuolena olikin

vastaava yksityisen sektorin säästämisen kasvu.

Eläkelaitosten vakavaraisuus päättyi hyvälle tasolle

Koronakriisin vaikutus osakemarkkinoihin oli yllättävä. Pandemian alkuvaiheessa osakekurssit romahtivat kaikkialla, mikä Suomessa näkyi eläkelaitosten heikkoina sijoitustuotoina vuoden 2020 alkupuolella. Keskuspankkien ja valtioiden nopeat ja mittavat elvytystoimet käänsivät kuitenkin nopeasti kehityksen suunnan.

Kokonaistuotannon supistumisesta huolimatta osakekurssit nousivat voimakkaasti loppuvuoden aikana ja suomalaisten eläkelaitosten sijoitustuotot kääntyivät positiivisiksi ja niiden vakavaraisuus palautui hyväksi.

Suomen talouden, työmarkkinoiden ja eläkejärjestelmän kannalta viime vuosi sujui koronakriisistä huolimatta paljon pelättyä paremmin.

Jopa syntyvyden pitkään jatkunut lasku taittui. Jotta emme innostuisi liikaa odotettua paremmista luvuista, on syytä muistuttaa pysyvistä huolistamme: nollakorkoympäristössä sijoitustuotto-odotukset ovat edelleen heikot ja väestökehitys edelleen huolestuttavalla uralla.

”Odotettua parempi työllisyyskehitys näkyi myös työeläkejärjestelmän luvuissa.”

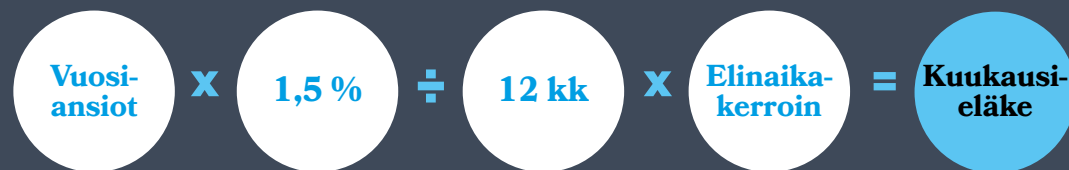
VISUAALISESTI

TEKSTI: ANNE IIVONEN VISUALISOINTI: KATRI SAARTEINEN

Ansioeläke

Työeläke kasvaa ansioiden mukaan. Mitä eheämpi työura ja isompi palkka, sitä suuremman työeläkkeen saa itselleen hankituksi. Vain vakuutetusta työstä kertyy eläke. Pimeä työ ei tuo eläketurvaa.

Eläkkeen laskukaava

Työstä kertyy eläkettä joka vuosi 1,5 % kunkin vuoden vuosiansiosta. Kuitenkin 1954–1972 syntyneille kertyy korotettua karttumaa 1,7 % vuodessa (Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa sovittu siirtymäaika 2025 loppuun saakka).

Elinaika-kerroin vaikuttaa eläkkeen suuruuteen.

Elinaika-kerroin vaikuttaa kuukausieläkeisiin sen mukaan, miten elinikä muuttuu. Elinaika-kertoimen avulla rajoitetaan elinajan pitenemisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua ja kannustetaan jatkamaan työntekoa.

Sähköinen työeläkeote

Sähköinen työeläkeote kertoo

- työhistorian
- vuosiansiot
- eläkearvion ja euromäärät
- eri eläkeiät.

Työeläkeotteen voi tarkistaa milloin vain sähköisesti joko oman työeläkelaitoksen verkkopalvelussa tai Työeläke.fi-palvelussa.

Yhä useampi valitsee verkkopalveluissa asioinnin ja sähköisen työeläkeotteen. Jos otetta ei katso verkossa, sen voi saada myös paperisena kirjepostina.

Laskurilla arvio eläkkeestä

Työeläke.fi-palvelussa eläkelaskurilla voi arvioida oman eläkkeen suuruusluokkaa.

Työeläke.fi

Työeläke

Työuran pituus 31,7 vuotta

Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus on ollut keskimäärin 31,7 vuotta. Naisten ja miesten työuran pituudessa on yhden vuoden ero.

MIEHET
32,2
vuotta

NAISET
31,2
vuotta

Keskiansio 3 046 e

Keskiansio eli palkansaajien työeläkevakuutetut ansiot kuukaudessa ovat keskimäärin 3 046 e/kk.

MIEHET
3 442
e/kk

NAISET
2 661
e/kk

Keskieläke 1 716 e

Keskimääräinen kokonaiseläke on 1 716 e/kk, josta työeläkkeen osuus on 1 577 e/kk.

MIEHET
1 937
e/kk

NAISET
1 533
e/kk

Eläkkeellä 22,5 vuotta

Eläkkeellä ollaan elämän loppuun asti. Eläkkeet kestävät keskimäärin 22,5 vuotta. Sukupuolten välinen ero on pysynyt lähes ennallaan ja naiset ovat eläkkeellä noin neljä vuotta miehiä pidempään.

MIEHET
20,5
vuotta

NAISET
24,4
vuotta

1 442 000

TYÖELÄKKEENSAAJAA SUOMESSA

654 000 **MIEHIÄ**

788 000 **NAISIA**

33 %

ELÄKE TURVANA KOLMANNEKSELLA

Noin 33 prosenttia väestöstä saa omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Pian noin puolessa Suomen kunnista eläkeläisten lukumäärä on suurempi kuin työikäisten.

33 % pitää sisällään 16 vuotta täyttäneen väestöosan, eikä siihen ole laskettu mukaan osittaista vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä.

11 päivää

ELÄKEPÄÄTÖKSEN KÄSITTELYAIKA

Sähköisen asioinnin hakemusmäärien lisääntymisen ansiosta eläkkeen hakujat ovat huomattavasti nopeutuneet.

Vanhuuseläkettä ehtii hakea verkossa noin kaksi viikkoa ennen eläkkeen alkamista. Vanhuuseläkehakemusten keskimääräinen käsittelyaika on 11 päivää.

Lähde: ETK

Väestötieteilijä Timo Aron arvio

Koko maa ei sovi samaan muottiin

Alueellisten erojen kärjistyminen ja tuleva väestökehitys on otettava sote-uudistuksessa tarkasti huomioon. Sama malli ei sovi kasvaville ja taantuville alueille, sanoo alue- ja väestötutkija Timo Aro.

Demografinen kehitys hiertää päätöksentekijöiden mielessä. Moni pää vielä harmaantuu ennen kuin valmista tulee.

– Ratkaisujen tekeminen on koko ajan hankalampaa, toteaa **Timo Aro**.

Konsulttiyhtiö MDI:n johtava asiantuntija Aro on arvostettu alue- ja väestötutkija, joka myös osallistuu aktiivisesti väestöpoliittiseen keskusteluun.

Häntä häiritsee, että puheenvuorot painottuvat liikaa yhteen teemaan kerrallaan.

– Kestävyysvaje oli keskeinen puheenaihe 2010-luvulla. Nyt keskustelua hallitsee alhainen syntyvyys, Aro mainitsee.

Hän nostaa esille neljä isoa muutosta, joihin alue- ja väestöpolitiikassa on löydettävä tulevana vuosina ratkaisuja. Ensimmäinen niistä on syntyvyyden aleneminen ja lasten määrän väheneminen, toinen iäkkäiden määrän voimakas kasvu, kolmas työikäisten määrän väheneminen ja neljäs entisestään kiihtyvä muuttoliike maan sisällä.

– Yhtäkään näistä haasteesta ei voi ratkaista yksin, vaan kaikki pallot olisi pidettävä ilmassa samanaikaisesti.

Aron mukaan vaikeuserrointa lisää, että vaikutukset osuvat eri aikaan ja erilaisella voimalla eri alueille.

Syntyvyys yhä historiallisen alhaalla

Alhaisen syntyvyyden nousu päivän puheenaiheeksi on perusteltua, sillä vuodesta 2010 lähtien syntyneiden lasten määrä on laskenut jatkuvasti. Historiallisen alhai-

nen pohja saavutettiin vuonna 2019. Mutta viime vuonna syntyvien määrä kääntyi Tilastokeskuksen alustavien tietojen mukaan hienoiseen nousuun.

– Laskun taantumisen on positiivinen signaali. Suureen riemuun ei ole silti aihetta, sillä syntyvyysluvut ovat edelleenkin historiallisen alhaiset, Aro toteaa.

Ennakkotietojen mukaan kokonaishedelmällisyysluku nousi viime vuonna 1,37:een, kun se edellisvuonna oli 1,35. Luku kertoo, kuinka monta lasta nainen keskimäärin synnyttää elinaikanaan.

Aro huomauttaa, että alamäki on ollut raju. Vielä 2010-luvun alussa vuosittain syntyi noin 60 000 lasta. Nyt luku on vajonnut 46 000–47 000 lapseen.

– Ymmärretäänkö oikeasti, kuinka isosta muutoksesta on kyse? Väestöennusteen perusteella meillä on vuonna 2030 noin 56 000 alle kouluikäistä lasta vähemmän kuin nyt. Ala- ja yläkouluikäisten määrä vähenee 96 000:lla.

”Ymmärretäänkö oikeasti, kuinka isosta muutoksesta on kyse?”

Nuorten muuttoliike vaikuttaa

Aron mielestä on oleellista tarkastella myös syntyvyyden alueellista jakaumaa. Hän on laskenut, että pääkaupunkiseudulla syntyi vuosina 2017–2019 yhtä paljon lapsia kuin 260 muussa Suomen kunnassa yhteensä.

– Vuosikymmeniä jatkuneen muuttoliikkeen vaikutukset eriyttävät alueiden kehitystä entisestään. Muuttoliike on siitä ilkeä yhteiskunnallinen ilmiö, että sillä on niin monia kerrannaisvaikutuksia.

Aron mukaan nuoret aikuiset ovat muuttoliikkeessä edelleen yliedustettuina, sillä neljä viidestä muuttajasta on alle 35-vuotiaita.

– Heidän valinnoillaan on valtava vaikutus niin lähtö- kuin tuloalueilla. Nuorten päätökset vaikuttavat esimerkiksi alueellisiin syntyvyyslukuihin ja taloudelliseen toimeliaisuuteen.

Kuntien rajat ylittävissä muutoissa vanhempien ikäluokkien osuus on marginaalinen.

– Pieni muuttopiikki on havaittavissa, kun eläkeiän kynnyksellä olevat muuttavat vapaa-ajan asunnilleen tai kotiseudulle. Toinen piikki tulee, kun 75-vuotiaana muutetaan pienempään asuntoon lähemmäs palveluja.

Sama sapluuna ei sovi kaikkialle

Alueellisen eriytymisen jatkumista kuvaa MDI:n ennuste, jonka mukaan vuonna 2040 väestö lisääntyy selvästi vain Helsingin, Tampereen ja Turun seudulla. ▶

Syntyvyysluvut ovat edelleenkin historiallisen alhaiset. Tosin lapsia syntyi viime vuonna edellisvuotta enemmän.

OLLI-PEKKA ORPO

Tiedonjakajana aktiivinen Timo Aro tuntee aineistot. Myös sosiaaliseen mediaan hän tuottaa tietoa alueiden eroista havainnollisena geoinformatiikkana.

”Valitettavasti väestöpolitiikka ei kuitenkaan kuulu selkeästi oikein kenenkään vastuulle hallinnossa.”

– Suunta on selvä. Vahvat vahvistuvat ja heikot pikkuhiljaa näivettyvät.

Toisessa ääripäässä ovat Etelä-Savon ja Kainuun kaltaiset alueet, joissa vanhusten osuus väestöstä ja sairastavuusluvut ovat maan korkeimmat. Sitten on Uudenmaan ja Pohjanmaan kaltaiset alueet, joissa terveyden ja talouden tunnusluvut ovat huomattavasti taantuvia alueita vahvemmat.

Timo Aron mielestä alueiden näköpiirissä oleva väestökehitys on jäänyt liian vähälle huomiolle sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän uudistuksen valmistelussa. Rakenteelliset muutokset ja jako hyvinvointialueisiin vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen.

– Sote-uudistuksessa pitäisi pyrkiä löytämään poliittinen yhteisymmärrys siitä, että alueelliset erityispiirteet otetaan riittävästi huomioon. Kaikkia alueita ei voi pakottaa samaan muottiin.

Aron mielestä nyt on pakko rikkoa perinteinen toimintamalli, jossa hallinnolliset

uudistukset on viety läpi samalla sapluunalla koko valtakuntaan.

– Alueellisten erojen kasvun vuoksi tämä ei ole enää mahdollista. Jo nyt alueet eroavat toisistaan huomattavasti muun muassa siinä, mikä on väestön sairastavuus tai tulo-taso. Huoltosuhteessa eli työssäkäyvien suhteessa muuhun väestöön on isoja eroja.

Epäsuhteen oikaisee maahanmuutto
Sote-ratkaisussa tulisi Aron mielestä ottaa huomioon sekin, että väestö vanhenee myös muuttovoittoisilla alueilla. Uudella maalla mullistus on vasta edessä.

– Nykyinen palvelurakenne joutuu todelliseen koetukseen, kun väki vanhenee.

Huoltosuhdetta voidaan pyrkiä parantamaan lisäämällä syntyvyyttä lisääviä kannustimia. Aron mielestä on selvää, että hyvinvointivaltion säilyttäminen edellyttää työperäisen maahanmuuton lisäämistä.

– Sen merkitys heikkenevän huoltosuhteen oikaisussa on entistä korostuneempi.

Nettomaahanmuutto on ollut noin 15 000 maahanmuuttajaa vuodessa. Aron mukaan luvun pitäisi olla 25 000–30 000, jotta työikäisten suhde muuhun väestöön pysyisi edes jotenkin tasapainossa.

Väestöpolitiikalle tilaus

Aron mukaan väestöpolitiikka on siitä hankala kokonaisuus, että se vaikuttaa melkein kaikkeen tekemiseen yhteiskunnassa.

– Valitettavasti väestöpolitiikka ei kuitenkaan kuulu selkeästi oikein kenenkään vastuulle hallinnossa. Asioiden hoitaminen on pirstoutunut eri ministeriöihin ja tavoitteisiin, vaikka kaikki vaikuttaa kaikkeen.

Aron mielestä on kuitenkin myönteistä, että nykyinen hallitus päätti laatia väestöpoliittisen ohjelman, sillä edellinen tehtiin 2000-luvun alkupuolella. Sitä valmistellaan parhaillaan valtioneuvoston kansliassa.

– Ohjelma auttaa toivottavasti luomaan kokonaisvaltaisen kuvan, mitä kaikkea väestöpolitiikka on ja mihin se vaikuttaa. /

Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Heikki Tikanmäki seuraa tarkasti tehtyjä väestöennusteita.

Väestöliiton Venla Berg toivoo julkiselta vallalta toimia, joilla lasten hankkimista miettivien epävarmuutta voitaisiin hälventää.

Johanna Laisaari muistuttaa, että Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsen etua on aina harkittava päätöksenteossa.

Kestävän vai kestäättömän väestökehityksen Suomi?

Odottaako meitä LAPSETON MAA?

Syntyvyyden nostamiseksi tarvitaan työelämään muutoksia ja julkiselta vallalta entistä lapsi- ja perhemyönteisempää politiikkaa, sanovat Työeläkelehden haastattelemat asiantuntijat Venla Berg, Johanna Laisaari ja Heikki Tikanmäki.

”Eläkkeiden rahoitus on turvattu useiksi vuosikymmeniksi. Pidemmällä aikavälillä joudutaan kuitenkin miettimään uusia ratkaisuja, jos väestökehitys ei käänny parempaan.”

HEIKKI TIKANMÄKI,
KEHITYSPÄÄLLIKKÖ,
ELÄKETURVAKESKUS

”Joskus 20 vuoden päästä yhteiskunta alkaa kuitenkin maksaa hintaa, kun työikäinen väestö jatkuvasti vähenee.”

HEIKKI TIKANMÄKI

”Julkisella sektorilla kansallinen lapsistrategia vauhdittaa tekoja, joilla saadaan entistä lapsi- ja perhemyönteisempää Suomea.”

JOHANNA LAISAARI,
PÄÄSIHTEERI,
VALTIONEUVOSTON
KANSLIA

”Työnantajat voisivat toimia nykyistä kannustavammin. Ylipäätään työelämää pitäisi rakentaa enemmän perheystävällisempään suuntaan.”

VENLA BERG,
TUTKIMUSJOHTAJA,
VÄESTÖLIITTO

– Jos vaikkapa leikataan vähän lapsilisästä ja työttömyysturvasta sekä nostetaan samalla lasten iltapäiväkerhojen kaltaisten palvelumaksuja, niin saatetaan yllättäen huomata, että säästöt kohdistuvatkin eniten tiettyihin lapsiperheisiin.

Paineita eläkejärjestelmään

Eläketurvakeskuksen (ETK) kehityspäällikkö **Heikki Tikanmäki** seuraa tarkasti tehtyjä väestöennusteita, sillä niiden pohjalta laaditaan laskelmia ja ennusteita eläkejärjestelmän tulevaisuudesta. ETK:n pisimmät laskelmat ulottuvat 60–70 vuoden päähän.

– Eläkkeiden rahoitus on turvattu hyvin vielä useiksi vuosikymmeniksi. Sen sijaan pidemmällä aikavälillä joudutaan kuitenkin miettimään uusia ratkaisuja, jos väestökehitys ei käänny parempaan suuntaan.

Tikanmäen mukaan välitöntä tarvetta eläkemaksujen korottamiseen ei ole. Pitkällä aikavälillä alhainen syntyvyys aiheuttaa kuitenkin eläkemaksuihin voimakkaan korotuspaineen.

– Tähän on syytä varautua hyvissä ajoin. Tikanmäki muistuttaa, että väestökehitykseen liittyvät haasteet alkavat kasautua pikkuhiljaa.

Nyt on tyyntä myrskyn edellä, kun ajatellaan julkista taloutta vähän laajemminkin.

– Tulevina vuosina säästetään, kun päiväkotia ja kouluja tarvitaan entistä vähemmän ikäluokkien pienentyttyä, Tikanmäki sanoo ja ennustaa kovempia aikoja. /

Väestöliiton tutkimusjohtaja **Venla Berg** tuntee hyvin suomalaisten ajatukset lastenhankinnasta, sillä hän on tutkinut syntyvyyttä erityisesti perheellistymisen psykologian näkökulmasta.

Hänen mielestään Suomen saaminen kestävästä väestönkehityksestä tielle edellyttää, että ihmisille annetaan mahdollisuus elää sellaista elämää kuin he itse toivovat.

– Väestöliiton tutkimusten mukaan suomalaiset ovat pitkään toivoneet keskimäärin noin kahta lasta. Todellinen ja toteutunut lapsimäärä on kuitenkin huomattavasti pienempi. Toiveiden toteutumiseen tarvitaan niin julkisen sektorin, työpaikkojen ja kuin koko yhteiskunnankin tukea.

Syntyvyyden lasku johtuu ennen muuta kolmesta syystä. Ensimmäisen lapsen hankkimista lykätään. Toista tai kolmatta lasta ei välttämättä hankita. Lisäksi entistä useampi henkilö ei halua lapsia lainkaan.

Talous ja työ vaikuttavat taustalla

Bergin mukaan viimeisimmissä tutkimuksissa keskimääräiset toiveet lasten määrästä ovat entisestään laskeneet. Erityisen paljon on kasvanut sellaisen ihmisten osuus, jotka eivät yhtään lasta.

Tutkimusten perusteella ei voida kuitenkaan sanoa, onko ”vapaaehtoinen lapsettomuus” aina todella vapaaehtoista.

– Koko edellisen vuosikymmenen 2010-luvulla ihanteellinen lapsiluku on las-

kenut muita enemmän matalatuloisten naisten joukossa. Voi olla, että jotkut valitsevat lapsettomuuden, jos eivät koe kykenevänsä antamaan lapselle sellaista elämää kuin haluaisivat.

Ensimmäisen lapsen hankintaa halutaan Bergin mukaan lykätä usein siksin, että naiset haluavat päästä työelämässä hyvään alkuun ennen lasten tekemistä.

– Vuoden 2017 haastattelututkimuksessa erityisesti korkeakoulutettuja naisia ahdisti, miten he pystyvät yhdistämään kunnianhimoisen urasuunnittelun lasten saamiseen.

Bergin mielestä oleellista syntyvyyden nostamisessa on työn ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen. Se esimerkiksi tarkoittaa asennemuutosta työelämässä, jotta perhevapaita ei koeta riskiksi työuralla etenemiseen.

– Työnantajat voisivat tässä toimia nykyistä kannustavammin. Ylipäätään työelämää pitäisi rakentaa enemmän perheystävällisempään suuntaan.

Lähtökohtana on, että nuorilla aikuisilla on todennäköisesti myös pieniä lapsia.

– Nuoret aikuiset toivovat nykyistä enemmän joustoja, joilla voi esimerkiksi yhdistää lasten hoidon osa-aikaiseen työhön.

TOIVEISSA 2 LASTA

- Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyskannalta olisi suotavaa, että nykyinen 1,35:n kokonaishedelmällisyysluku nousisi Suomessa lähemmäs ihmisten toivomaa noin kahta lasta. Tämä taso saavutettaisiin, jos ihmiset saisivat toivomansa määrän lapsia.
- Kokonaishedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta nainen keskimäärin synnyttäisi elinaikanaan, jos syntyvyys pysyisi samalla tasolla myös tulevaisuudessa.
- Väestöliitto toivoo syksyllä julkaistussa Kestävän väestönkehityksen Suomi-raportissaan maahan lisää veronmaksajia ulkomailta. Vastaavasti maastamuuton kannustimia tulisi vähentää.

Lapsimyönteisempään Suomeen

Venla Berg toivoo julkiselta vallalta toimia, joilla lapsiperheiden ja lasten hankkimista miettivien epävarmuutta voitaisiin hälventää. Tähän tähtää uunituore kansallinen lapsistrategia, joka on valmisteltu parlamentaarissa komiteassa vuoden 2020 aikana.

– Strategiaan on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen nykytila sekä keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden edistämiseksi, strategian pääsihteeri **Johanna Laisaari** valtioneuvoston kansliasta sanoo.

Hänen mukaansa tarkoituksena oli löytää asiasta yhteisymmärrys, johon kaikki puolueet sitoutuvat yli puoluerajojen. Näin strategia kantaa yli hallituskausien ja tuottaa nykyistä johdonmukaisempaa lapsi- ja perhepolitiikkaa.

– Julkisella sektorilla strategia vauhdittaa tekoja, joilla saadaan entistä lapsi- ja perhemyönteisempää Suomea. Johdonmukainen ja ennakoitavissa oleva politiikka vahvistaa kansalaisten luottamusta tulevaisuuteen.

Lapsivaikutusten arviointi tärkeää

YK:n lapsen oikeuksien komitea on nostanut esiin, että Suomessa ei toteuteta joh-

donmukaisesti koordinoitua ja yhtenäistä lapsipolitiikkaa ja sen seuranta. Laisaari muistuttaa, että Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, jonka mukaan lapsen etua on aina harkittava päätöksenteossa.

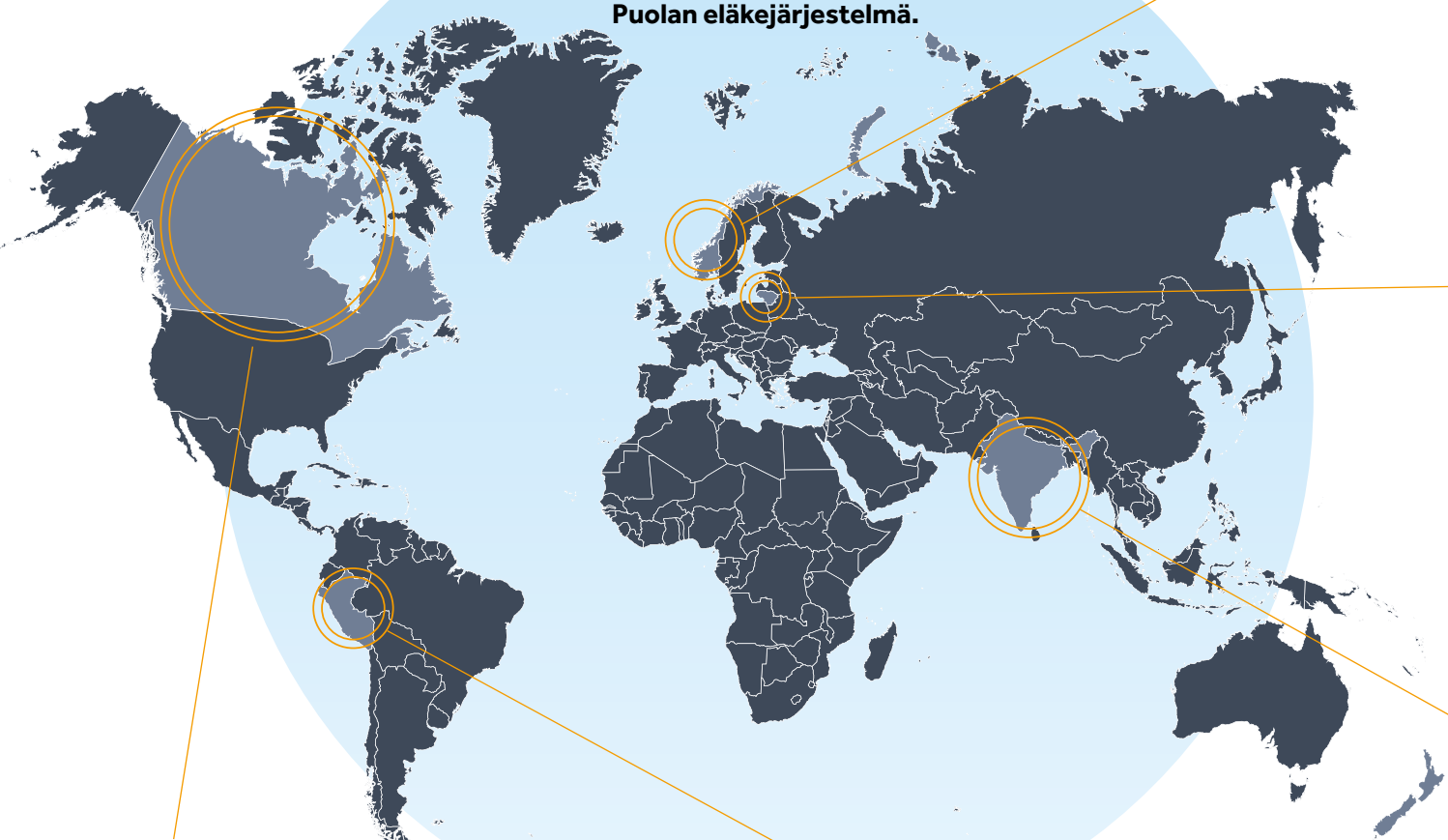
– Käytännössä tätä voidaan tehdä esimerkiksi lisäämällä lapsivaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa. Tätä tehdään tällä hetkellä todella vähän.

Laisaari toivoo strategian edistävän myös lapsibudjetointia, joka tarkoittaa julkisen talouden tarkastelua lapsenoikeusnäkökulmasta. Se kattaa talousarvion suunnittelun, toteutuneiden menojen seurannan ja talouspäätösten vaikuttavuuden arvioinnin.

Entistä järjestelmällisempi ote ja kokonaisuuden arviointi nostavat Laisaaren mukaan esille myös välillisiä vaikutuksia lapsiin ja perheisiin. Näin voidaan välttää päätöksiä, joilla päättäjät tahtomattaan heikentäisivät jo ennestään haavoittuvassa asemassa olevien perheiden asemaa.

Eläkeuutisia muista maista

Ulkomailta-palsta kokoaa eri lähteistä muiden maiden eläkeuutisia ja maesittelyn. Tällä kertaa lähemmässä tarkastelussa on Puolan eläkejärjestelmä.

KANADA

Opettajien eläkerahasto teki tilin GameStop-buumeissa

Ontarion opettajien eläkerahasto (*Ontario Teachers' Pension Plan*) onnistui Reddit-sivuston Wallstreetbets-ilmion myötä pääsemään eroon koronaepidemiassa vaikeuksiin joutuneen Macerich-kiinteistösiirtoyhtiön osakkeista.

Macerich omistaa yli 50 suurta ostoskeskusta Yhdysvalloissa ja on siten käytännössä GameStop-myymlöiden ja AMC-elokuvateatteriketjun vuokranantaja.

Lähes 70 prosentin kurssinousun myötä opettajien eläkerahasto kuittasi 500 miljoonaa dollaria 25 miljoonan osakkeen myynnistä.

Lähde: BNN Bloomberg 28.1.2021

PERU

Perustuslakituomioistuin puhalsi pelin poikki

Perun perustuslakituomioistuin hylkäsi yksimielisesti Perun kongressin joulukuussa säätämän lain, joka olisi antanut vakuuttettujen nostaa Perun julkisesta eläkejärjestelmästä neljä kertaa vähimmäispalkan verran omia eläkesäästöjä. Tällä haluttiin parantaa ihmisten taloudellista asemaa.

Julkinen eläkejärjestelmä toimii jakojärjestelmäperiaatteella. Valtionvarainministeriö näki lakiehdotuksen kaatavan Perun talouden, joka kärsii tällä hetkellä syvimmästä lamasta vuosikymmeniin. Aiemmin Perussa sallittiin eläkevarojen nosto kilpaillevasta, yksityisestä rahastoidusta eläkejärjestelmästä.

Lähde: Reuters 5.2.2021, Reuters 3.12.2020

NORJA

Perhe-eläkkeiden uudistukset etenevät

Norjan parlamentti hyväksyi viime vuoden lopulla hallituksen esityksen kansanvakuutusjärjestelmän perhe-eläkkeiden uudistamiseksi. Muutosehdotukset perustuvat 2017 tehtyyn perhe-eläkeselvitykseen. Laki tulee voimaan 2023.

Uudistus tarkoittaa lapseneläkkeen määrän korottamista ja leskeneläkkeen muuttamista määräaikaiseksi, aktiivisuusehtoiseksi etuudeksi.

Nykyisin leskeneläke maksetaan jatkuvana etuutena. Muutokset koskevat tietyn poikkeuksen alle 67-vuotiaita leskiä. Lapseneläkkeeksi ehdotetaan kiinteää, sisarusten määrästä ja vanhempien tulotasosta riippumatonta lapseneläkettä. Norjassa sai vuonna 2019 lapseneläkettä noin 11 000 alle 18-vuotiasta lasta ja noin 14 500 alle 67-vuotiasta leskeä sai leskeneläkettä.

Lähde: Norjan hallitus 16.10.2020

LIETTUA

Eläkkeisiin reilu, lähes 10 prosentin indeksikorotus

Liettuan hallitus päätti nostaa sosiaaliturvatuksia ja eläkkeitä niiden mukana. Toisin kuin monissa maissa, joissa eläkkeet on indeksoitu hintojen tai palkkojen kehitykseen, Liettuassa työeläkkeiden indeksointiin vaikuttaa vakuutusmaksutulon sekä palkkojen toteutunut ja ennustettu kehitys.

Vuoden 2021 indeksikorotus nostaa työeläkkeitä keskimäärin 9,58 prosenttia. Vanhuus-, työkyvyttömyys-, varhais- ja perhe-eläkkeet nousevat indeksikorotuksen mukaisesti.

Keskimääräinen eläke nousee 415 euroon. Liettuassa eläkeikäisten köyhyyseriski on ollut EU:n korkeimpia.

Lähde: Liettuan sosiaaliministeriö 28.12.2020

INTIA

Eläkettä voi kerryttää WhatsAppin avulla

Viestisovellus WhatsAppilla on ollut Intiassa käytössä kokeilu, jossa sovelluksen avulla on voinut hankkia itselleen terveys- tai eläkevakuutuksen. Yhtiöllä on aikeissa laajentaa palvelu tämän vuoden aikana kaikkien käyttöön.

Palvelu nähdään tarpeelliseksi, sillä sosiaaliturva kattaa Intiassa vain pienen osan työssäkäyvistä. Intiassa työvoimasta 90 prosenttia on joko yksinyrittäjiä tai he työskentelevät epävirallisessa taloudessa. Näillä ihmisillä ei usein ole sosiaaliturvaa eivätkä he pysty säästämään säännöllisesti.

WhatsApp:n tarjoama palvelu mahdollistaisi usealle pienen epäsäännöllisen säästämisen vanhuuden päivien varalle.

Lähde: IndiaToday.in 19.12.2020, The Economic Times 16.12.2020

Aiheesta laajemmin etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

NÄIN PUOLASSA:

Poukkoilevaa eläkepolitiikkaa

Puolan väkiluku 38 milj., elinajan odote naisilla 82 ja miehillä 74 vuotta, eläkeikä naisilla 60 ja miehillä 65 vuotta.

Puolan työeläkejärjestelmä koostuu ansaintaeläkkeestä sekä vapaaehtoisesta rahastoeläkkeestä. Vanhuuseläke määräytyy maksuperusteisesti (keskieläke 500 e/kk).

Konservatiivisen Laki ja oikeus -puolueen johtama hallitus on ollut aktiivinen eläkepolitiikassa. Se päätti 2017 perua aiemman hallituksen päättämän eläkeiän noston ja laskea eläkeiän naisilla 60 ja miehillä 65 vuoteen.

Eläkeiän lasku koski myös tuomareita ja syyttäjiä, joista monet joutuivat eläköitymään. Tämän nähtiin vaarantavan oikeuslaitoksen riippumattomuuden. EU-komissio haastoi Puolan tekemän lakimuutoksen ja EU-tuomioistuin tuomitsi päätöksen alentaa tuomareiden eläkeikää EU-lakien vastaiseksi.

Parlamentti päätti 2018 poistaa kokonaan ansiokaton eli palkan, josta eläkemaksuja peritään ja eläkettä karttuu. Perustuslakituomioistuin totesi ehdotuksen olevan näin lyhyellä aikataululla perustuslain vastainen. Lakimuutos peruttiin ja 2019 sama lakiehdotus ei saavuttanut enää parlamentissa riittävää kannatusta.

Työmarkkinaosapuolet vastustivat muutosehdotusta. Työnantajat kokivat, että se kasvattaisi palkkakuluja liian nopealla aikataululla.

Työeläkemaksu on lähes 20 prosenttia (19,52) joka jakautuu tasan puoliiksi työnantajan ja työntekijän osuuteen. Työntekijällä on mahdollisuus ohjata 2,92 prosentin osuus työeläkemaksusta rahastoeläkeyhtiöön.

Eläkkeitä hallinnoi Sosiaalivakuutuslaitos ZUS, joka maksaa työ- ja vähimmäiseläkkeet.

Eläkeikä joustaa

Työeläkkeissä ei ole yhtä yhteistä vanhuuseläkeikää, sillä eläkeikä määräytyy syntymävuoden mukaan.

Sirpa on syntynyt vuonna 1960 ja hänen puolisonsa **Jaakko** lähes päivälleen viisi vuotta myöhemmin.

Pettymys oli melkoinen, kun työeläkeyhtiön laskuri näytti, että Sirpa joutuu odottelemaan Jaakon eläkkeellepääsyä viiden vuoden sijaan noin kuusi vuotta.

Elinaikakerroin leikkaa, kun elinikä pitenee

Viiden vuoden venyminen kuudeksi joutuu odotettavissa olevan eliniän pitenemisestä, joka otetaan huomioon elinaikakerroimen avulla.

Sirpa voi jäädä vanhuuseläkkeelle ollessaan 64 vuotta ja kuusi kuukautta. Jaakon eläkeikä voi vielä muuttua, mikäli hänen

ikäluokkansa odotettavissa oleva elinikä pitenee tai lyhenee.

Tämän hetken arvio Jaakon alimmasta eläkeikästä on 65 vuotta ja kaksi kuukautta.

Mikäli Jaakko haluaa kompensoida elinaikakerroimen vaikutuksen eläkkeensä suuruuteen, hänen on työskenneltävä 67-vuotiaaksi asti. Vastaava tavoite-eläkeikä on Sirpalla yli vuosi vähemmän.

Eläkkeen ja työnteon voi yhdistää

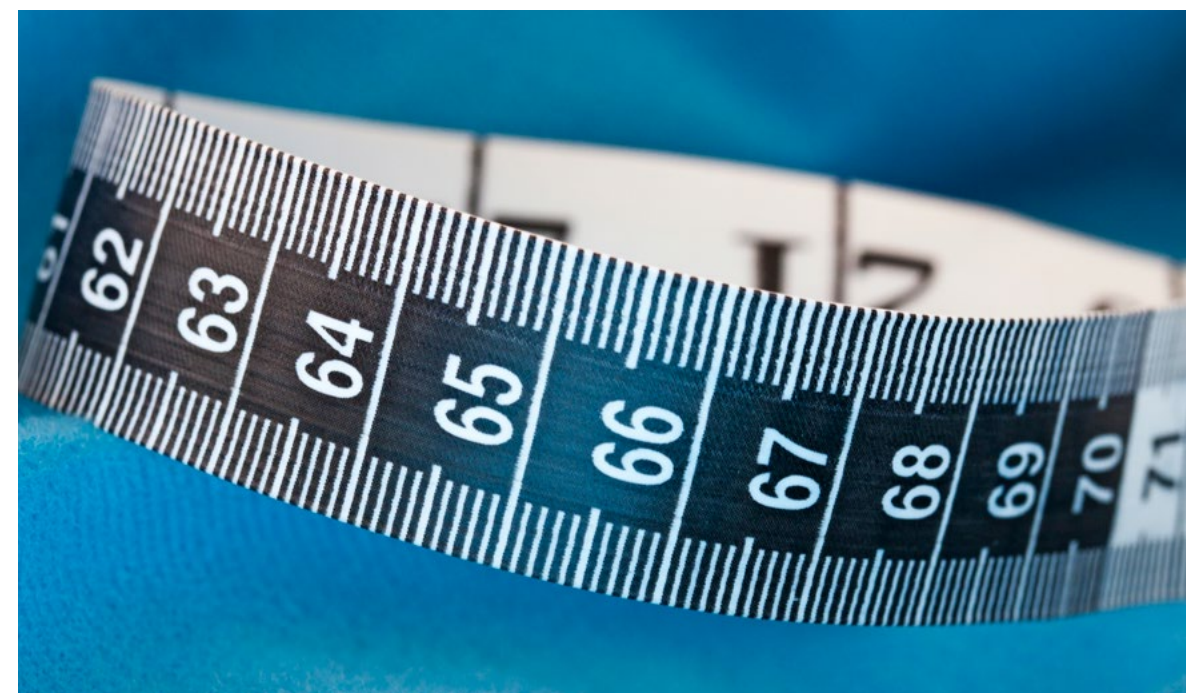
– Lähimmäksi yhteistä eläkkeelle siirtymistä pariskunta pääsee, jos Sirpa jatkaa töissä pidempään kuin alimpaan eläkeikänsä asti, ja jos Jaakko jää vanhuuseläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle heti, kun se on mahdollista, sanoo eläkeneuvontapäällikkö **Satu Saulivaara**

työeläkevakuuttaja Elostä.

Tämän hetken arvion mukaan Jaakko voi siirtyä osittaiselle vanhuuseläkkeelle (ove) aikaisintaan 62 vuoden ja kahden kuukauden ikäisenä. Ovelta Jaakko voi lopettaa työnteon kokonaan tai työskennellä koko- tai osa-aikaisesti.

Jos Sirpa ei halua jatkaa töissä vakituisesti yli alimman eläkeiän, hän voi tehdä töitä myös vanhuuseläkkeellä. Työsuhde on kuitenkin ensin päätettävä. Vanhuuseläkkeelle jäätyään voi sitten tehdä uuden työ-sopimuksen.

Saulivaaran mukaan kiinnostus työnteon eläkkeellä on viime vuosina selvästi lisääntynyt. Entiseen työpaikkaan mennään esimerkiksi sijaiseksi tai perehdyttämään uusia työntekijöitä.

Ei yhtä ja samaa kaikille. Eri ikäluokkien eläkeiät selviävät työeläkelaitosten verkkopalveluista tai Työeläke.fi-palvelusta.

1 Vanhuuseläkeikä syntymävuoden mukaan

Vuonna 1954 ja sitä ennen syntyneet ovat voineet jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Vuonna 1955 syntyneistä alkaen alin vanhuuseläkeikä nousee kolme kuukautta jokaista ikävuotta kohti, kunnes saavutetaan 65 vuoden alaikäraja.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden vanhuuseläkeikä sopeutetaan elinajanodotteen muutokseen. Myös vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee.

Työeläkkeissä eläkeikä on sama yksityisellä ja julkisella sektorilla sekä yrittäjillä. Julkisella puolella on lisäksi joitakin ammatillisia tai henkilökohtaisia eläke-ikäiä.

3 Myös ylin eläkeikä nousee

Työssä on mahdollista jatkaa myös tavoite-eläkeikää pidempään.

Ylimmällä eläkeiällä tarkoitetaan ikää, johon asti eläkettä kertyy ja johon asti tehdystä työstä on maksettava eläkevakuutusmaksuja. Myös ylin eläkeikä nousee, jos elinajanodote pitenee.

Ennen vuotta 1958 syntyneillä ylin eläkeikä on 68 vuotta, mutta 1965 syntyneillä arviolta jo 70 vuotta. Töissä voi jatkaa pidempäänkin, mutta ylimmän eläkeiän jälkeen tehty työ ei enää kasvata eläkettä.

Omna ikäluokan ja eri ikäluokkien eläkeiät selviävät oman työeläkelaitoksen verkkopalveluista tai Työeläke.fi-palvelusta.

”Kiinnostus työnteekoon eläkkeellä on viime vuosina selvästi lisääntynyt.”

2 Tavoite-eläkeikä tasaa ikäluokkien eläkkeellöolon aikaa

Jokaiselle ikäluokalle lasketaan tavoite-eläkeikä. Siinä iässä jokaisella ikäluokalla on suurin piirtein saman verran eläkevuosia jäljellä.

Jos henkilö lykkää eläkkeen nostamista yli alimman eläkeikänsä, hän saa lykkäyskorotusta 0,4 prosenttia kuukaudessa.

Mikäli hän lykkää eläkkeen nostamista tavoite-eläkeikänsä asti, lykkäyskorotus kompensoi elinaikakerroimen eläkettä pienentävän vaikutuksen verrattuna siihen, että hän olisi siirtynyt eläkkeellä alimmassa eläkeikässä.

– Todellisuudessa suurin osa ihmisistä mieltää varsinaiseksi eläkeiäksen alimman eläkeiän, kertoo Satu Saulivaara.

4 Elinaikakerroin annostelee eläkkeen

Elinaikakerroin kompensoi pidentyneen eliniän aiheuttamia eläkemenoja. Vuonna 2010 käyttöön otetun elinaikakerroimen avulla rajoitetaan keskimääräisen elinajan pitenemisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua.

Elinajanodotteen noustessa elinaikakerroin pienentää siis kuukausittain maksettavaa eläkettä.

Elinajanodotteen vertailutasona on vuoden 2009 odote, jolloin elinaikakerroin sai arvon yksi. Se määrätään kullekin ikäluokalle 62 vuoden iässä.

Tavoitteena on, että työntekijät korvaisivat elinaikakerroimen eläkettä pienentävää vaikutusta työskentelemällä pidempään.

KIRJAT

JANNE PELKONEN

Ikä: 43-vuotias

Koulutus: yhteiskuntatieteiden maisteri (TY)

Työ: yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö Työeläkevakuuttajat Telassa

Lähellä sydäntä: intohimoinen keräilijä ja ”romustelija”

Lukee seuraavaksi: Esko Aho, Mustien joutsenten vuosi 1991.

Voihan Venäjä

Pyrkimys ymmärtää Venäjää kiinnostaa tämänhetkessä poliittisessa tilanteessa globaalistakin.

Mutta mitä oikeastaan tiedämme tavallisten venäläisten elämästä? Toimittaja **Masha Gessenin** paljattu kirja on poikkeuksellisen tarkkanäköinen kuvaus Venäjän lähihistoriasta. Epätavallista on myös teoksen tietokirjaa ja romaania sekoittava tyylilaji, missä ihmiskohtaloita tarkastellaan perheiden ylisukupolvisten kokemusten kautta.

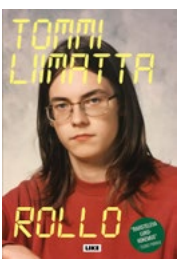
Masha Gessen: Venäjä vailla tulevaisuutta, Docendo 2012

Luovuuden ylistys

Suomalaisen autofiktio mestari **Tommi Liimatta** tempaa mukaan nuoruuden seikkailuihinsa 90-luvun Rovaniemellä. Absoluuttinen nollapiste -yhtyeestäkin tutun Liimattan omaelämäkerrallista tanakkaa teosta voi lukea ysärimuisteluiden näkökulmasta tai luovuuden kehittämisen oppikirjana. Liimatalla arkiset havainnot ja maaninen kulttuurituotteiden kuluttaminen tähtäävät jatkuvaan musiikin ja kirjoittamisen ruokkimiseen.

Tommi Liimatta: Rollo, Like Kustannus 2020

Aavalla jäällä

Pitkät liu'ut ja jäähän napsahdaviin sauvojen iskut rytmittävät meno. Risto Murto, Varman toimitusjohtaja, suuntaa päivän palaveriputken jälkeen vapaille luonnonjäille.

Mikä vetää sinua luontoon?

– Luontoa ei ole pantu kiinni, se on vielä auki. Erityisesti nyt korona-aikana me suomalaiset suuntaamme vapaa-seen luontoon, ulos sisätiloista. Niin minäkin. Olen tyypillinen ”korpisuomalainen” ja metsä on minulle mieluinen paikka. Kun talven tuloa odottelin, eikä merelle välttämättä päässyt, silloin menin metsään.

– Toisin kuin keskieurooppalaisille, pimeä talvinenkin metsä voi tuntua hyvin turvalliselta paikalta, Risto Murto kertoo luontosuhteestaan. Laskiaistiistaina hän sitoi retkiluistimet saappaisiin.

Mikä teki sinusta luonnossa liikkujan?

– Minulla taisi tulla normaali kehityspolku: selkä sanoi, ettei maratonjuoksu ole hyvästä. Silloin piti hidastaa vauhtia ja keksiä uusia lajeja. Melonnasta ja retkiluistelusta puuttuu jalan isku.

– Luonto on rauhoittava paikka ja Uudenmaan edustalla tänä talvena on ollut sellaiset luisteluluosuhteet, että tällaisia mahdollisuuksia ei välttämättä tule joka vuosi. Noin puolen kilometrin päästä rannasta aukeaa kymmenien kilometrien pituinen jäärata.

– Kovilla pakkasilla ulompi meri on jäänyt, ja sen jälkeen ei ole satanut lunta. Tuttavani oli juuri luistellut 32 kilometriä yhteen suuntaan vapaasti, Murto kertoo.

Mitä arvostat luonnossa liikkumisessa?

– Varmaankin vapautta ja luonnon jatkuvan muutoksen havainnointia. Heti kun meri aukeaa, suuntaan melomaan

luodoille. Jos jotain hyvää tässä koronakriisissä on, niin en koskaan ole seurannut kevään tuloa niin tiiviisti kuin viime keväänä.

– Mikäli kevät etenee viimevuotista tahtia, maaliskuun puolivälin jälkeen jo ensimmäiset muuttolinnut palaavat, täällä talvehtineet koskelot. Sorsat, telkät ja joutsenet saapuvat myös varhain. Harmaahaikarähdyksunta valtaa joukolla lähisaaren. Ne etenkin jäivät viime keväältä todella mieleen.

– Luonto on aika kokonaisvaltainen ja aina muuttuva, siksi se kiehtoo. Myös globaalisti luonnon monimuotoisuus on nousemassa yhdeksi keskeiseksi teemaksi. Britanniaasta tuli äskettäin kokonaisvaltainen arvio, jossa monimuotoisuus muutettiin rahamääräiseksi asiaksi.

Siinä olisin varovainen pitkään aikaan enkä usko, että kovin helposti sitä pystytään rahamääräksi muuttamaan. Mutta se on selvää, että siitä tullaan keskustelemaan seuraavien lähivuosien aikana.

Luotsaat satavuotiasta Varmaa. Mitä ammennat työhösi vapailta ulapoilla?

– Korona-aikana on korostunut intensiivinen Teams-kokousten maailma, jossa me kaikki tuijotamme ruutuun lähes koko työpäivän. Se rasittaa silmiä, mutta väsyttää monella muullakin tapaa. Ei ole niitä taukoja, kävelyjä ja kohtaamisia, joita yleensä olisi työpaikalla.

– Kun pitkän päivän jälkeen lepuuttaa silmiään vapaaseen horisonttiin ulottuvassa näköalassa, antaa se ruutukatseluun hyvää vastapainoa.

Raikas ulkoilma ja vapaa horisontti kiehtovat Risto Murtoa retkiluistelussa.

RETKILUISTELU

Skrinnareiksi kutsutut retkiluistelijat harrastavat luistelua avaraammalla luonnonjäillä. Laji sopii kaikille eikä kuormita niveliä, mutta pidemmille retkille ja haastaviin olosuhteisiin tarvitaan hyvä peruskunto ja luistelutaito. Jäänaskalit, reppu, jossa on ilmatiiviissä pussissa varavaatteita, jääsauva ja heittoköysi kuuluvat retkivarusteisiin. Pitkäteräiset retkiluistimet voi kiinnittää tukeviin kenkiin tai monoihin. Skrinari.fi-sivustolta löytyy kiehtovia kuvia ja tietoja jäätalanteesta.

LÄHDE: SUOMEN LATU

– Tietysti liikunta ja liikkeen toistumisen tuoma rytmi tuovat helpotusta paikallaolon jälkeen. Luonnossa toteutuu syklistyys vuodenkierrossa ja kasvussa. Myös työeläkeyhtiön toimintaa voi luonnehtia sellaiseksi, että on jotain, joka liikkuu hitaasti (sosiaalivakuutus), ja siihen liittyy jotain, joka liikkuu itse asiassa hyvinkin nopeasti (sijoitusmarkkinat).

– Raha pitää saada sijoitustoiminnalla poikimaan, se on lyhyttempoista ja kiihkeää. Mutta mihin se käytetään, on pitkäkestoista ja silloin katsotaan vuosikymmenten päähän ja huolehditaan järjestelmän vakavaraisuudesta, Murto kertoo.

– Aavalla merellä se ei montaa vetoa vaadi Teams-palaverin jälkeen, kun työpäivän jälkeen tunnelma muuttuu, hän huikkaa ja potkii vauhdikkaasti kohti ulkoilma- ja retkiluisteluun. /

Tekniikka mullisti tilastotyön

Tilastosuunnittelijan työ on palveluammatti, kertoo Eläketurvakeskuksesta hiljattain eläkkeelle jäänyt tilastonikkari Heidi Nyman.

Kun **Heidi Nyman** aloitti Eläketurvakeskuksessa tilastoapulaisena vuonna 1982, ei ollut PC-tietokoneita eikä taitto-ohjelmia.

Tilastopalvelua hoidettiin puhelimen lisäksi kirjeitse ja myöhemmin faksilla, jos sellainen oli kysyjällä käytössä.

– Tekeminen oli niin jäykkää, että sitä on nykyään vaikea käsittää. Meillä oli map-pitolkulla liuskoja, joista tarkistettiin tietoja. Muutosten tekeminen tilastojoihin ja taulukoihin oli kallista.

Käänteentekevä tilasto

Nuori tilastoapulainen pääsi heti uransa alussa mielenkiintoisiin tehtäviin. Suunnitteilla oli tilasto, joka mullistaisi tiedot Suomen eläkkeensaajista.

Tilasto yhdistäisi yksityisen ja julkisen sektorin työeläkealan tiedot ja Kelan eläketiedot. Sovittamalla yhteen tiedot saataisiin ensimmäistä kertaa tietää, kuinka monta eläkkeensaajaa Suomessa on.

– Tämä oli kansainvälisesti harvinaista. Monet maat eivät pysty vieläkaan kertomaan tarkasti eläkkeensaajien kokonaismäärää, koska eri toimijoiden tietoja ei ole yhdistetty, kertoo Nyman.

Tilasto Suomen eläkkeensaajista ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1983, ja

sisälsi tilastovuoden 1981 tiedot. Siitä lähtien Nyman on ollut mukana julkaisemassa ja kehittämässä Eläketurvakeskuksen tilastoja.

Lisää selkeyttä ja ymmärrystä

Tekniikka muutti tilastotyön totaalisesti Nymanin työuran aikana. Samalla tiedon määrä ja kysyntä ovat kasvaneet valtavasti.

Yksi asia on kuitenkin pysynyt, ja tämä pätee sekä asiakaskohtaamisiin että julkaisuihin: tilastosuunnittelijan työ on palveluammatti.

Työuransa viime vuodet Nyman kehitti käyttäjäystävällisiä e-julkaisuja. Tilastotietokannan kehityksen myötä julkaisuja ei enää tarvitse ladata täyteen taulukoita.

– E-julkaisuissa pyrin panostamaan erityisesti selkeyteen ja luettavuuteen. Graafeja avataan kansantajuisesti ja niistä on suorat linkit tilastotietokantaan. Siellä aihetta voi tutkia syvällisemmin.

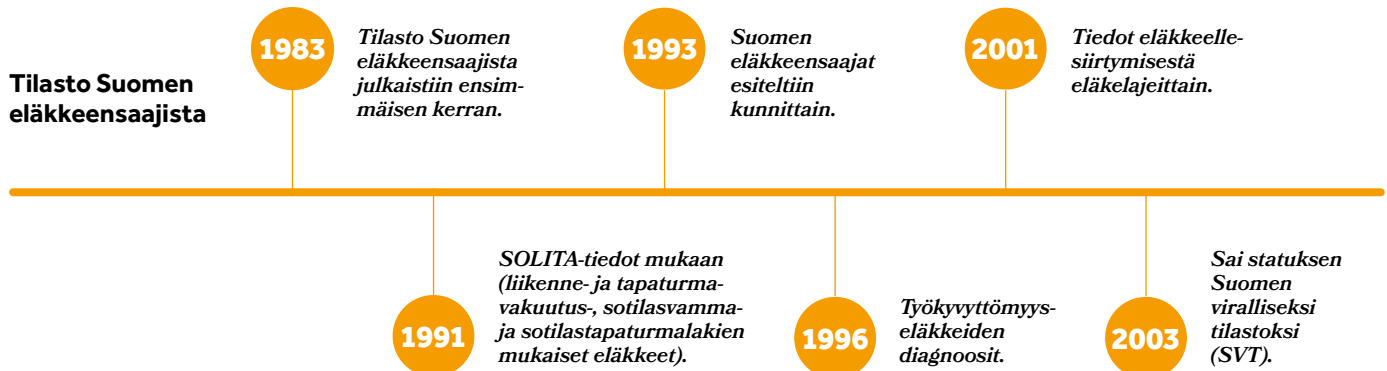
Nyman on vastannut tuhansiin tilastokyselyihin uransa aikana. Mikä oli yleisin eläkekysymys, johon vastasit?

– Eniten kysyttiin suomalaisten keskieläkettä. Myös työkyvyttömyyseläkkeiden diagnoosit olivat kesto suosikki. /

Tilastosuunnittelija Heidi Nyman teki Eläketurvakeskuksessa liki 40-vuotisen työuran. Alkuvuodesta hän siirtyi eläkkeelle.

”Eniten kysyttiin suomalaisten keskieläkettä.”

English Summary

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English
Follow us on Twitter: @ETKinfo
Visit our website: etk.fi/en

Subscribe to our newsletter:
etk.fi/en/newsletter/

Regionally adapted welfare reform

Regional differences and the future demographic development must be carefully considered in the future social welfare and health care (SOTE) reform.

Lead Specialist **Timo Aro** (*Consultancy for Regional Development MDI*) highlights four issues that Finland must deal with: a declining birth rate and reduced number of children, a rapidly growing share of older people, a declining number of working age people and increasing domestic migration.

According to MDI, the population will continue to grow in stronger and the weak gradually wither. Areas of growth and areas of decline can no longer be squeezed into the same mould", Aro states.

Although the future dependency ratio could be improved by increasing incentives for having children, work-induced immigration must grow. In recent years, net immigration to Finland has been 15,000 persons per year. According to Aro, it must rise to 25,000–30,000 in order for the ratio between the working age population and the rest of the population to remain in balance.

Low birth rates and pension financing

Director of Research **Venla Berg** (*Population Research Institution*) points out that the decline in the Finnish birth rate is mainly due to three things: people having children at an increasingly older age, people having only one or two children, and an increasing number of people wanting to be childless.

Improving the birth rate in Finland requires changes in working life and more child- and family-friendly public policies. For example, family leaves should not be considered risk factors in terms of career advancement.

Finland's fresh child strategy, prepared by a parliamentary committee, is to do just that. "The strategy aims to promote the wellbeing and rights of children," explains the committee's secretary general **Johanna Laisaari**.

The unfavourable demographic development also affects the pension system. There is no imminent pressure to raise pension contributions, but in the long run, low birth rates strain pension financing as the working age population continues to shrink in number, argues development manager **Heikki Tikanmäki** (*Finnish Centre for Pensions*).

Mortality rate affects pension system

The growth of the expected life expectancy has slowed down in Finland and other developed countries particularly in the last decade. The development of the mortality rate greatly affects the end-result of pension projections.

Eurostat (Europop 2019) projects that the growth in life expectancy for both men and women in Finland will decrease at a slower pace than projected by *Statistics Finland* during the period 2019–2070. This would slow down the rise of the retirement age and improve pension benefits compared to the baseline projection.

If the mortality rate remained at the 2019 level, as projected by Eurostat, the old-age pension retirement age of persons born in 2000 would not rise to above 68 years, as projected in the baseline projection of the Finnish Centre for Pensions but stay a few years below that. The average pension relative to the average wage in 2085 would be a few percent higher than assessed in the baseline projection while the statutory pension expenditure relative to GDP would be a few percent lower than in the baseline projection.

Promoting principle of last provider

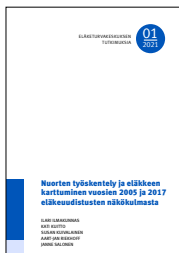
Since the implementation of pensions is decentralised in Finland, cooperation between pension providers and shared IT systems are essential. Without them, the conditions required for the principle of last provider (that customers are served by the pension provider they were last insured in) would not exist.

Director **Katri Raatikainen** (*Finnish Centre for Pensions*) works to ensure that the registers and online services of the Finnish pension system function. "Customers must be able to go online and instantly find the information they need. To maintain their trust in the pension system, they must get coherent information even if their pension provider changes", Raatikainen explains.

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Nuorten työskentely ja eläkkeen karttumisen vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten näkökulmasta

Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka tyypillistä 17–22-vuotiaiden työskentely on sekä kuinka paljon nuoret työskentelevät ja ansaitsevat. Tutkimuksessa myös havainnollistetaan, kuinka paljon 17–22-vuotiaiden ansioista karttuu eläkettä. **Ilmakunnas, I. & Kuitto, K. & Kuivalainen, S. & Riekhoff, A.-J. & Salonen, J.** *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2021*

Luottamus eläketurvaan vuonna 2019 – Kyselytutkimus eläketurvaan liittyvistä näkemyksistä

Tutkimuksessa tarkastellaan 25–67-vuotiaiden suomalaisten luottamusta eläkejärjestelmän osaluaisiin ja yleensä eläketurvaan liittyviä huolenaiheita ja toimeentulovertailuja eri väestöryhmiin. **Palomäki, L.-M. & Ilmakunnas, I. & Kuivalainen, S. & Liukko, J. & Mustonen, J. & Tenhunen, S.** *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 07/2020.*

Kuolevuuden kehityksen vaikutuksia eläkejärjestelmään

Raportissa verrataan Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaista kuolevuuskehitystä muiden maiden ja Eurostatin ennusteisiin. Lisäksi esitetään vaihtoehtoisten kuolevuuskehitysten vaikutuksia eläkkeiden rahoitukseen, eläkeikään sekä etuuskien kehitykseen. Pääpaino on työeläkkeitä koskevissa laskelmissa. **Nopola, T.** *Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2021*

Työeläkkeen laskentaopas 2021

Työeläkkeen laskentaopas 2021 on tarkoitettu käsikirjaksi sosiaalivakuutusta opiskeleville ja eläkkeenlaskennan perustietoja tarvitseville. Opissa käydään läpi eläkkeen laskentaperiaatteet etuuslajeittain esimerkkien kera. **Kujanpää, J. & Hietaniemi, M.** *Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 01/2021*

VUOSITTAIN ILMESTYVIÄ

Työeläkkeiden kustannustenjako vuonna 2020

Kokonaiseläke 2021: Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

Eläkkeellä ja työssä: tilasto eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2019

Suomen työeläkevakuutetut 2019

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2019

MUUALLA ILMESTYNEITÄ

Carrots, sticks and old-age retirement. A review of the literature on the effects of the 2005 and 2017 pension reforms in Finland. **Nivalainen, S. & Tenhunen, S. & Järnefelt, N.** *Nordisk Välfärdsforskning, Nordic Welfare Research, 5(2), 83-94, 2020.*

Age Differences in Material Deprivation in Finland: How do Consensus and Prevalence-Based Weighting Approaches Change the Picture? **Ilmakunnas, I. & Mäkinen, L.** 2020, *Social Indicators Research*

Tulot, menot ja sote-palveluiden asiakasmaksut: millainen on ikään-tyneiden toimeentulo? **Forma, L. & Kuivalainen, S.** *Gerontologia 34(4): 333–338.*

Lue faktaa ja tilaa uutiskirjeemme!